

Relatievermogensrecht

Mirte van Lingen

Programma

- I. Samenwoners
- II. Vergoedingsvorderingen en zaaksvervangning
- III. Beperkte gemeenschap en vergoedingsvorderingen
- IV. Consumptieve bestedingen en kosten huishouding
- V. Voorhuwelijkse vergoedingsvorderingen
- VI. Finaal verrekenbeding
- VII. Verweren tegen vergoedingsvorderingen en verjaring
- VIII. Verdelen
- IX. Huwelijkse voorwaarden

I. SAMENWONERS

HR 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707

‘In het oordeel van het hof ligt – terecht – als uitgangspunt besloten dat de vermogensrechtelijke verhouding tussen partners die op basis van een affectieve relatie samenwonen zoals in deze zaak aan de orde (hierna: informeel samenlevenden), niet wordt bepaald door de regels die in de titels 6-8 van Boek 1 BW voor echtgenoten en geregistreeerde partners zijn opgenomen, en dat die regels zich niet lenen voor overeenkomstige toepassing op de verhouding tussen informeel samenlevenden.

Het hof heeft daarom terecht geoordeeld dat het beroep van de vrouw op overeenkomstige toepassing van art. 1:87 BW niet opgaat, en dat aan de hand van het algemene verbintenissenrecht (waarmee het hof kennelijk het oog heeft op de in Boek 6 BW geregelde rechtsfiguren) beoordeeld moet worden of de vrouw ter zake van haar investering in de woning een vergoedingsrecht jegens de man geldend kan maken.’

Mogelijkheden

Spoorboekje HR:

- (Stilzwijgende) overeenkomst (art. 6:213)
- Ongerechtvaardigde verrijking (art. 6:212) of onverschuldigde betaling (art. 6:203)
- Redelijkheid en billijkheid/bijzondere omstandigheden van het geval (art. 6:2)

Maar ook:

- art. 6:10 BW
- Art. 3:172 BW

Onmogelijkheid (?)

HR 21 april 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU8938

Wanneer echtgenoten gezamenlijk een goed in eigendom verkrijgen en met betrekking tot dat goed een bijzondere gemeenschap tussen hen ontstaat, is dat goed in beginsel voor rekening en risico van beide echtgenoten naar verhouding van hun aandeel in de aldus ontstane gemeenschap met betrekking tot dat goed. Uit art. 3:166 lid 2 vloeit voort dat de echtgenoten ieder een gelijk aandeel in de gemeenschap hebben, tenzij hun rechtsverhouding anders meebrengt. Het enkele feit dat de ene echtgenoot ten behoeve van de verkrijging van het goed een groter bedrag uit zijn privé-vermogen heeft besteed dan de andere echtgenoot, leidt niet ertoe dat uit hun rechtsverhouding voortvloeit dat hun beider aandeel niet gelijk is. *Wel heeft bij de verdeling van die gemeenschap iedere echtgenoot recht op vergoeding door de gemeenschap van het bedrag dat hij uit zijn privévermogen ten behoeve van de verkrijging van dat goed heeft besteed*

HR 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707

‘Blijkens art. 3:166 lid 1 BW is een gemeenschap in de zin van titel 7 van Boek 3 BW aanwezig wanneer een of meer goederen toebehoren aan twee of meer deelgenoten gezamenlijk. Nu vaststaat dat de woning uitsluitend aan de man in eigendom toebehoort, kan met betrekking tot deze woning geen gemeenschap in de zin van titel 7 van Boek 3 BW bestaan, en derhalve ook niet een uit zodanige gemeenschap voortvloeiend vergoedingsrecht’.

Parket HR 27 januari 2023, ECLI:NL:PHR:2023:132

'M.i. slaagt de klacht (..)dat het hof met zijn oordeel (..)blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting met betrekking tot de uitleg van de uitspraken van de Hoge Raad van 21 april 2006 en 10 mei 2019. Het hof heeft uit deze arresten ten onrechte afgeleid dat, als de ene informeel samenlevende ten behoeve van de verkrijging van de gemeenschappelijke woning een bedrag uit zijn/haar privé-vermogen heeft besteed, die samenlevende bij de verdeling van de gemeenschappelijke woning steeds (zonder nadere grondslag) een vergoedingsrecht heeft op de eenvoudige gemeenschap voor dit bedrag.'

Parket HR 27 januari 2023, ECLI:NL:PHR:2023:132

Zoals uit het juridisch kader volgt, is er sinds het arrest van de Hoge Raad van 10 mei 2019 een duidelijk onderscheid tussen de grondslag(en) voor het vergoedingsrecht tussen gehuwden en geregistreerde partners enerzijds en informele samenlevers anderzijds. Indien bij informeel samenlevenden sprake is van een gemeenschappelijke woning, dan is deze woning een eenvoudige gemeenschap. Een dergelijke eenvoudige gemeenschap is geen afgezonderd vermogen en omvat geen schulden. Van een vergoedingsrecht op deze eenvoudige gemeenschap kan reeds daarom geen sprake zijn. Bovendien kan uit het arrest van de Hoge Raad van 21 april 2006 voor deze situatie geen vergoedingsrecht worden afgeleid. Dit arrest had immers betrekking op een bijzondere gemeenschap en op het vergoedingsrecht zoals dat voor de invoering van art. 1:87 BW tussen echtgenoten bestond, zoals blijkt uit de verwijzing (..)naar het arrest [...] / [...]. Ook uit rov. 3.4 van het arrest van 10 mei 2019 kan m.i. geen vergoedingsrecht voor informeel samenlevenden op grond van art. 3:166 BW worden afgeleid'

Stilzwijgende overeenkomst

- Niet alleen als grondslag voor toekenning vergoedingsvordering, maar (vaker) als verweer tegen toekenning vergoedingsvordering
- Gerechtshof Den Haag 21 april 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:913
- Rechtbank Rotterdam 3 mei 2023, ECLI:NL:RBROT:2023:3777

Voor richtlijnen:

HR 8 juni 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV9539.

Ongerechtvaardigde verrijking

Rechtbank Midden-Nederland 6 mei 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1665

De rechtbank oordeelt dat [eiseres] deze grondslag van haar vordering niet voldoende onderbouwt. Uit genoemd arrest had [eiseres] kunnen afleiden dat zij, om een vordering op grond van ongerechtvaardigde verrijking kansrijk te maken, in ieder geval had moeten stellen dat [verweerder] zonder haar investeringen de verbouwing aan de badkamer, de keuken en de slaapkamer(s) van de kinderen, niet zou hebben gedaan terwijl hij dat wel had willen doen, dan wel dat noodzakelijk vond. [eiseres] heeft weliswaar gezegd dat de keuken en de badkamer oud waren en aan vervanging toe, maar daar staat tegenover dat [verweerder] heeft aangevoerd dat hij er best tevreden mee was en zonder de komst van [eiseres] en haar kinderen had deze verbouwing niet plaatsgevonden

Vs

Rechtbank Noord-Nederland 17 juli 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:3268

Daarnaast heeft [gedaagde] in de tweede plaats aangevoerd dat de door [eiser] uitgevoerde werkzaamheden enkel op zijn initiatief zijn uitgevoerd, terwijl ze voor [gedaagde] achterwege hadden kunnen blijven. Wat daar ook van zij, vast staat dat [gedaagde] wist dat ze werden uitgevoerd, en daar (in ieder geval stilzwijgend) wel toestemming voor heeft gegeven. Daar komt bij dat, voor zover er sprake is van waardevermeerdering, [gedaagde] daar het voordeel van heeft, ongeacht of zij de werkzaamheden destijds heeft gewild of niet. Voor zover [gedaagde] heeft willen betogen dat een en ander in de weg staat aan een vordering uit hoofde van ongerechtvaardigde verrijking verwerpt de rechtbank dit verweer

Redelijkheid en billijkheid

- Rechtbank Overijssel 10 januari 2023, ECLI:NL:RBOVE:2023:145
- Rechtbank Limburg, 12 april 2023, ECLI:NL:RBLIM:2023:2884
- Hof Arnhem-Leeuwarden 1 augustus 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:6564

Verjaring

Art. 6:38 BW: vergoedingsvordering is terstond opeisbaar, tenzij een samenlevingsovereenkomst anders bepaalt;

Art. 3:313 BW: verjaringstermijn gaat lopen op het moment dat vordering opeisbaar is

Art. 3:307 / 3:310 lid 1 BW: rechtsvordering tot nakoming verbintenis tot geven / vergoeding schade, waaronder regresvordering als bedoeld in art. 6:10 BW, verjaart na 5 jaren;

Art. 3:320 jo 3:321 lid 1 BW niet van toepassing (geen verlenging)

Verjaard:

- Hof Arnhem-Leeuwarden 11 mei 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:4553
- Rechtbank Limburg 8 maart 2023, ECLI:NL:RBLIM:2023:2117

Geen verjaring:

- Hof Den Haag 4 februari 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:409
(verlengingsgrond analoog toegepast)
- Hof Den Haag 10 december 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3802
(vordering ontstaat pas bij verkoop woning)

II. VERGOEDINGSVORDERINGEN EN ZAAKSVERVANGING

Berekeningswijze (art. 1:87 lid 2 sub a BW)

‘De vergoeding belooft een gedeelte van de waarde van het goed op het tijdstip waarop de vergoeding wordt voldaan. Dit gedeelte:

a) is in het geval van een verkrijging ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot evenredig aan het uit diens vermogen afkomstige aandeel in de tegenprestatie voor het goed’

Let op: dit is zowel een bedrag dat ineens wordt betaald bij aanschaf als een aflossing die later wordt gedaan op de schuld, voorzover die schuld is aangegaan ter verkrijging van het goed.

Rechtbank Noord-Holland 12 april 2022,
ECLI:NL:RBNHO:2022:3203 (1)

- Partijen gp in algehele gemeenschap van goederen;
- Partijen zijn in 2011 hypothecaire lening aangegaan bij ouders van de man.
- De man heeft in 2020 een schenking met U.C. heeft ontvangen van € 72.000,00 door middel van een kwijtschelding van een eigenwoningschuld van partijen.
- Man vraagt om vergoedingsvordering naar beleggingsleer (art. 1:87 lid 2 sub a BW).
- Vrouw: schenking betrekking op de eigenwoningschuld van partijen. Partijen zijn samen een geldlening aangegaan, schenking ziet dus ook op het gedeelte van de schuld van de vrouw.
- Vrouw: schenking belastingvrij kunnen ontvangen omdat de vrouw nog geen 40 jaar was ten tijde van de schenking. De uitsluitingsclausule is hiermee buitenspel gezet.

Rechtbank Noord-Holland 12 april 2022,
ECLI:NL:RBNHO:2022:3203 (2)

Rb: 'Naar het oordeel van de rechtbank doet het feit dat de schenking is gedaan in de vorm van een kwijtschelding van een eigenwoningschuld van partijen gezamenlijk, niet af aan de werking van de uitsluitingsclausule. Er is namelijk geen wezenlijk verschil tussen een schenking onder uitsluiting in de vorm van een kwijtschelding en het storten van een bedrag van gelijke omvang op de rekening van de man, waarmee de man vervolgens de gemeenschapsschuld zou aflossen. Ook het feit dat de man de schenking belastingvrij kon ontvangen doordat de vrouw, in tegenstelling tot de man, nog niet de leeftijd van 40 jaar had bereikt ten tijde van de schenking doet niet af aan de werking van de uitsluitingsclausule. Door de schenking van de ouders van de man is er privévermogen van de man ontstaan dat is aangewend om een gemeenschapsschuld te voldoen. Hierdoor is een vergoedingsrecht ontstaan van de man waarop de beleggingsleer van toepassing is. De man komt zodoende een vergoedingsrecht op de gemeenschap toe van: € 72.000 (de schenking) / € 275.000 (de aanschafwaarde van de woning) x € 450.000 (de taxatiewaarde van de woning) = € 117.818,00.'

Berekeningswijze (art. 1:87 lid 2 sub b BW)

“De vergoeding belooft een gedeelte van de waarde van het goed op het tijdstip waarop de vergoeding wordt voldaan. Dit gedeelte:

- komt in het geval van een voldoening of aflossing ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot overeen met de verhouding tussen het uit diens vermogen voldane of afgeloste bedrag ten opzichte van de waarde van het goed op het tijdstip van die voldoening of aflossing’*

Wanneer sprake van uitsluiting?

De uitsluitingsclausule volgt de vorm van de rechtshandeling waaraan deze is verbonden.

- Erfrecht of legaat = uiterste wil
- Gift = onderhands en vormvrij

Omschrijving/benaming van de gift

- Hof Amsterdam 6 juli 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:2079
'schenking [de vrouw]', of ' [de vrouw] schenking' niet voldoende
- Hof Den Haag 17 juli 2019, ECLI:NL:GHDHA:2017:1961
'Pr schenking' voldoende

Uitsluitingsclausule en zaaksverving (1)

Zaaksverving -- > art. 1:95 BW

- Als ten tijde van de verkrijging
- Een goed voor meer dan de helft (NB: zie hierna over 'goederenrechtelijke eenheid')
- Wordt betaald met privé-geld
- En ook (uitsluitend) wordt geleverd aan degene die met privé-geld heeft betaald

HR 8 september 2017, ECLI:NL:HR:2017:2274 (1)

Feiten:

- Vader en moeder van man gehuwd in gvg.
- Vader man overlijdt in 1985 zonder testament en (dus) zonder U.C.
- Erfgenamen zijn echtgenote (moeder) en zoon (de man)
- Man dus $\frac{1}{4}$ deel woning. Moeder $\frac{3}{4}$ deel.
- Woning toegedeeld aan man, overbedelingsom wordt kwijtgescholden. Aan kwijtschelding wordt U.C. verbonden.
- Twee jaar later trouwt man; nadien wordt huwelijk ontbonden.
- Behoort woning tot gvg of niet?

HR 8 september 2017, ECLI:NL:HR:2017:2274 (2)

Rb en Hof : een verkrijging krachtens verdeling van een huwelijksgemeenschap of een nalatenschapsgemeenschap heeft tot gevolg dat de verkrijger het gehele goed verkrijgt, en wel onder dezelfde titel als waaronder de deelgenoten het goed hadden verkregen (art. 3:186 lid 2 BW). In dit geval was de toedeling van de woning derhalve een erfrechtelijke verkrijging (zonder u.c.) → ofwel: goed in gvg.

HR: nee, ook de titel van de verdeling van de huwelijksgemeenschap tussen de moeder als deelgenoot in de huwelijksgemeenschap voor de helft en vervolgens als deelgenoot van de nalatenschap voor de helft van de nalatenschap (dus een kwart van de huwelijksgemeenschap) in de berekening betrekken. Art. 3:186 lid 2 BW staat daaraan niet in de weg.

HR 8 september 2017, ECLI:NL:HR:2017:2274 (3)

Omdat driekwart van de verkrijging onder uitsluitingsclausule is verkregen – wat meer is dan de helft – geldt krachtens art. 1:124 lid 2 BW oud (art. 1:95 lid 1 BW), dat het gehele goed buiten de gemeenschap blijft.

Goederenrechtelijk eenheidsbeginsel.

Wel: vergoedingsvordering

Hof Arnhem-Leeuwarden 11 juni 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:4503

Samenstel van rechtshandelingen?

- Vader overlijdt zonder u.c.
- Erfgenamen zijn moeder en zoon. Moeder $\frac{3}{4}$ woning, zoon $\frac{1}{4}$.
- Moeder deelt haar $\frac{3}{4}$ deel toe aan zoon, overbedelingsom blijft zoon schuldig.
- Moeder gaat ieder jaar deel van schuld kwijtschelden onder u.c., tot net over de grens van de helft van de waarde van de boerderij.
- Man stelt dat het door hem verschuldigde bedrag ter zake van de verkrijging van het aandeel van de moeder in de woonboerderij aan hem is geschonken met U.C., dus uit privévermogen heft voldaan. Hij verwijst daarbij naar het samenstel van de gelijktijdig verrichte rechtshandelingen van koop, levering, lening en kwijtschelding (HR 1 mei 2015).'
- Hof niet mee eens. Wel vergoedingsvordering

Leer van de goederenrechtelijke eenheid (1)

Rechtbank Oost-Brabant 14 september 2022, ECLI:NL:RBOBR:2022:4432

- Partijen gehuwd vóór 2018.
- Vrouw krijgt in 2013 van haar moeder geschonken met UC $\frac{1}{3}$ deel van een aantal percelen.
- In 2017 koopt de vrouw de $\frac{2}{3}$ aandelen van haar zussen. Deze delen worden aan haar alleen geleverd.
- Zij betaalt dit met gemeenschapsgeld (€ 44.000)
- Vrouw stelt dat de percelen grond tot haar privévermogen behoren. De vrouw stelt dat zij de overname van voormelde aandelen in de gronden heeft betaald met gezamenlijke spaargelden van partijen en dat de man in verband daarmee nog een vordering op de vrouw in privé heeft van 'zijn' investering van per saldo 50% van de betaalde overnamesom van € 43.333,33 en derhalve € 21.666,66.
- De man erkent dat $\frac{1}{3}$ de deel van de percelen aan de vrouw is geschonken en dat op deze schenking een uitsluitingsclausule van toepassing is. De man stelt voorts dat hij en de vrouw de delen van de zussen vervolgens hebben overgenomen. Zij hebben daarvoor aan de zussen met gemeenschapsgeld € 43.333,00 betaald. Deze delen, zo stelt de man, zijn tot de huwelijksgoederengemeenschap gaan behoren. De man en de vrouw zijn beiden voor 50% gerechtigd tot de aangekochte $\frac{2}{3}$ de delen, zodat de vrouw per saldo gerechtigd is tot $\frac{2}{3}$ de deel en de man tot $\frac{1}{3}$ de deel van de onverdeelde percelen tezamen

Leer van de goederenrechtelijke eenheid (2)

Rechtbank Oost-Brabant 14 september 2022, ECLI:NL:RBOBR:2022:4432

- Rb volgt notariële leer/leer van de goederenrechtelijke eenheid: *‘Op grond van artikel 1:94 lid 2 sub a BW (oud) viel het 1/3de aandeel in de percelen grond dat de vrouw in 2013 in eigendom heeft gekregen buiten de huwelijksgemeenschap van partijen. Anders dan de man heeft gesteld is de rechtbank van oordeel dat de 2/3e delen die de vrouw aansluitend in 2017 heeft verworven in de eigendom van de percelen grond geen deel zijn gaan uitmaken van de huwelijksgemeenschap maar, ondanks het feit dat deze zonder uitsluitingsclausule zijn verkregen en met gemeenschapsgelden zijn voldaan, tevens in uitsluitend eigendom aan de vrouw zijn gaan toebehoren. De rechtbank sluit derhalve aan bij het door de AG in haar conclusie bij het arrest van de Hoge Raad van 8 september 2017 (ECLI:NL:PHR:2017:464, voetnoot 34) verwoorde ‘goederenrechtelijke eenheidsbeginsel’. Dit beginsel houdt in dat het niet mogelijk is dat van een goed dat door iemand in het geheel wordt verkregen een gedeelte in een huwelijksgemeenschap valt en een ander gedeelte niet. Dat in tegenstelling tot de situatie dat iemand slechts een aandeel in een goed verkrijgt. In dat geval kan dat deel wel buiten de huwelijksgemeenschap vallen. Ook de Hoge Raad lijkt in voormeld arrest dit eenheidsbeginsel te hanteren. De rechtbank verwijst in dit verband naar een artikel gepubliceerd in WPNR 7198.’*

Afwijking leer van de goederenrechtelijke eenheid

Hof Den Bosch 21 juni 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:1947

- Moeder overlijdt in 2000 zonder testament (en dus geen U.C.)
- Erfgenamen zijn vrouw, broer en vader (ieder 1/3)
- Erfdeel is ½ deel van huwelijksgemeenschap met vader. Hiertoe behoort woning. Vrouw dus 1/6 deel zonder UC geërfd van moeder.
- In mei 2007 deelt vader zijn aandeel in het huis (4/6) toe aan vrouw en broer. Vrouw krijgt dus 2/6 deel. Zij moet hiervoor € 28.000,-- betalen. Koopprijs wordt omgezet in geldlening. Vader scheldt direct € 4.412,-- kwijt onder U.C. in dezelfde akte.
- In februari 2008 scheldt hij overige € 23.588,-- kwijt onder U.C.

Afwijking leer van de goederenrechtelijke eenheid (2)

Hof Den Bosch 21 juni 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:1947

‘De vraag die zich in dit verband voordoet is of de uitsluitingsclausule die in de kwijtschelding van 11 mei 2007 en 19 februari 2008 is opgenomen alleen ziet op de kwijtschelding van de verkrijgingsprijs of dat de uitsluitingsclausule ook ziet op de verkrijging van (een aandeel in) de woning’.

→ Hof verwijst naar HR 1 mei 2015

‘In tegenstelling tot de man is het hof van oordeel dat uit de gang van zaken zoals hiervoor omschreven, blijkt dat sprake was van een samenstel van rechtshandelingen dat tot doel heeft gehad de tegenprestatie die de vrouw aan haar vader was verschuldigd voor de verdeling van zijn aandeel in de woning geen deel te laten uitmaken van de huwelijksgemeenschap van partijen. In die rechtshandeling van verdeling lag tevens de kwijtschelding van de verkrijgingsprijs besloten. Dat aan de verdeling zelf geen uitsluitingsclausule was verbonden kan de vrouw daarom niet worden tegengeworpen. Hoewel juist is dat sprake is van een kwijtschelding op twee momenten en daarbij sprake was van een tijdsverloop van ongeveer negen maanden, maakt dit het voorgaande niet anders omdat dit tijdsverloop kan worden verklaard door de fiscale motieven (schenkingsvrijstelling) die aan dit tijdsverloop ten grondslag liggen en het feit dat de tweede kwijtschelding reeds in februari (aan het begin van het nieuwe – fiscale – jaar) 2018 plaatsvond’

Afwijking leer van de goederenrechtelijke eenheid (3)

Hof Den Bosch 21 juni 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:1947

Is het aandeel van de vrouw in het huis nu gemeenschappelijk of privé?

Hof: In geschil is of het aandeel van de vrouw in de woning dat zij van haar vader heeft verkregen (2/6 aandeel) in de huwelijksgemeenschap valt. Niet in geschil is dat het aandeel in de woning dat de vrouw rechtstreeks uit de nalatenschap van haar moeder verkreeg (1/6 aandeel) in de huwelijksgemeenschap valt

Het aandeel van de vrouw in de verkrijgingsprijs van haar aandeel in de woning is voor meer dan de helft ten laste gekomen van vermogen van de vrouw dat buiten de huwelijksgemeenschap van partijen valt. Hieraan dient – met analoge toepassing van art. 1:124 (oud) BW – het rechtsgevolg te worden verbonden dat haar aandeel in de woning (dat is het 2/6 aandeel) geen deel uitmaakt van de huwelijksgemeenschap en om die reden niet voor verdeling in aanmerking komt.

→ *Ofwel een breukdelen gemeenschap (niet notariële leer). Hoe verhoudt zich dit tot het goederenrechtelijk eenheidsbeginsel (notariële leer)?*

III. BEPERKTE GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN EN VERGOEDINGSRECHTEN

Omvang (beperkte) gemeenschap - ACTIVA

Hoofregel (art. 1:94 lid 2) =

- de goederen die reeds *voor* de aanvang van de gemeenschap aan de echtgenoten *samen* toebehoorden;
- alle goederen die *na* de huwelijkssluiting *samen of apart* wordt verkregen

Uitzonderingen (o.a.):

- Dat wat verkregen is krachtens erfrecht of gift (lid 2 sub a)
- Uitsluitingsclausule (lid 4)
- Verknochtheid (lid 5)
- Giften of vruchten van dat wat privé is (lid 6)
- Let op zaaksvervanging

Omvang (beperkte) gemeenschap - PASSIVA

Hoofdregel (art. 1:94 lid 7) =

- alle vóór het bestaan van de gemeenschap ontstane gemeenschappelijke schulden;
- alle schulden betreffende goederen die vóór aanvang gemeenschap aan echtgenoten samen toebehoorden;
- alle tijdens het bestaan van gemeenschap ontstane schulden

Uitzonderingen (o.a.):

- Schulden betreffende van gemeenschap uitgezonderde goederen;
- Schulden behorende tot nalatenschap waartoe echtgenoot gerechtigd is;

Hoge Raad 15 september 2023, ECLI:NL:HR:2023:1218

- Ook familiebankleningen zijn een schuld van de (beperkte) gemeenschap van goederen
- Ook als er niet op wordt afgelost en de betaalde rente iedere maand weer wordt geschonken door de ouders
- In casu: geen verknochte schulden of schulden betreffende privégoed, evenmin een op altruïsme van de ouders van de man gestoelde constructie geweest om vermogen van de ouders van de man op een fiscaal gunstige wijze aan de man door te schuiven

De beperkte gemeenschap en voorhuwelijkse vergoedingsvorderingen

Uitgangspunt:

HR 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707

HR 26 mei 2023, ECLI:NL:HR:2023:773

Vergoeding op eenvoudige gemeenschap? Zie Parket HR 27 januari 2023, ECLI:NL:PHR:2023:132

Hof Arnhem-Leeuwarden 22 november 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:10010

- Feb 2019: woning op beider naam voor 287.000. Man investeert 19.000 uit prive middelen.
- Eind 2019: huwelijk in gvg. Man investeert 2.900.
- In 2021 uit elkaar. Bij verdeling van de woning was deze 547.000 waard.
- Hof: *'Uit de overgelegde facturen blijkt dat het leeuwendeel van de door de man gedane investeringen in de gezamenlijke woning met privémiddelen in de periode voor de sluiting van het huwelijk zijn gedaan. Dat ligt ook voor de hand nu de verbouwing grotendeels heeft plaatsgevonden in de periode voorafgaande aan de huwelijkssluiting van partijen. Voor wat betreft de investeringen gedaan voor het huwelijk is een vergoedingsrecht op de grondslag van artikel 1:87 BW niet aan de orde en moet de vergoeding, zoals ook de rechtbank heeft gedaan, nominaal worden vastgesteld (Hoge Raad 10 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:707). (..)*
- *Dat is anders voor wat betreft voormeld bedrag van € 2.918,48. Op de grondslag van artikel 1:87 BW moet de vergoeding aan de hand van de beleggingsleer worden vastgesteld en heeft de man nog recht op een vergoeding van € 5.560,89 (investering € 2.918,48 / aanschafwaarde € 287.077,48 (zie nota notariaat van 28 februari 2019) x verkoopwaarde € 547.000,-) voor gedane investeringen met zijn privémiddelen'*

Rechtbank Noord-Nederland 24 juni 2022, ECLI:NL:RBNNE:2022:2177 (1)

Op 24 mei 2018 krijgt vrouw schenking onder uitsluitingsclausule

Op 1 juni 2018 wordt woning geleverd aan partijen. Vrouw betaalt hieraan € 23.000

Op 5 juni 2018 vindt gp plaats

Rechtbank: 'omdat de vrouw met privévermogen heeft bijgedragen aan de aanschaf van een gemeenschappelijk goed, heeft de man voor het door de vrouw betaalde aandeel in zijn helft van de woning een schuld aan de vrouw verkregen van € 11.500,- en de vrouw een vordering van € 23.000,- op de eenvoudige gemeenschap (??).

Anders dan de vrouw heeft betoogd, wordt haar vergoedingsrecht niet berekend aan de hand van de beleggingsleer. Art. 1:87 BW kan immers, zoals namens de vrouw desgevraagd ook is bevestigd, niet de grondslag vormen van haar vordering, nu partijen ten tijde van de investering nog geen geregistreerd partners waren. Het vergoedingsrecht van de vrouw dient daarom nominaal te worden vastgesteld en bedraagt dan € 23.000,- jegens de gemeenschap of € 11.500,- jegens de man indien en voor zover de eenvoudige gemeenschap niet toereikend zou zijn.

Rechtbank Noord-Nederland 24 juni 2022, ECLI:NL:RBNNE:2022:2177 (2)

Man stelt dat zijn schuld van € 11.500 aan de vrouw na het sluiten van het geregistreerd partnerschap is overgegaan in de beperkte gemeenschap van goederen, waardoor voornoemde schuld een gemeenschapsschuld is geworden waarvoor beide partijen voor de helft draagplichtig zijn.

Mocht er al een grondslag zijn voor een vordering, dan kan deze volgens de man maximaal € 5.750,- bedragen.

Rechtbank: 'Omdat het vergoedingsrecht een voorhuwelijkse vordering is, is die aan de zijde van de vrouw tot haar eigen vermogen blijven behoren. De vraag is vervolgens wat er met de schuld gebeurt. De man heeft betoogd dat hier sprake is van een schuld betreffende een goed dat reeds vóór de aanvang van de gemeenschap aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoorde (art. 1:94 lid 7 aanhef BW) . In dat geval zou het een gemeenschapsschuld worden en is de ene echtgenoot - in casu de vrouw - daarmee voor de helft draagplichtig. De vorderingsgerechtigde betaalt daarmee economisch gezien de schuld voor de helft zelf. De rechtbank is van oordeel dat dit onwenselijk is, omdat deze vordering dan de facto – in economische zin – halveert. Uitgangspunt moet daarom naar het oordeel van de rechtbank zijn dat deze schuld een eigen schuld is en geen gemeenschapsschuld.'

Vgl: Rb Midden-Nederland 26 januari 2023, ECLI:NL:RBMNE:2023:179

Hof Arnhem-Leeuwarden 6 juli 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:5758

- Pp kopen woning in 2018. Vrouw investeert € 10.355 uit erfenis onder u.c.
- Oktober 2019: GP in beperkte gemeenschap van goederen.
- Man: stelt dat door het geregistreerd partnerschap de woning tot de wettelijke beperkte gemeenschap is gaan behoren en in volle omvang daarvan deel uitmaakt. Hij beroept zich in dat kader op artikel 1:94 lid 2 BW. Bij ontbinding van het geregistreerd partnerschap zijn partijen ieder voor 50% gerechtigd tot de ontbonden gemeenschap ex artikel 1:100 lid 1 BW (nieuw) en daarmee tot de overwaarde van de woning. Er is geen plaats voor een vergoedingsrecht voor investeringen van voorhuwelijks vermogen in een goed dat tot de gemeenschap is gaan behoren.
- Vrouw: beroept zich op de intentie van de wetgever en stelt dat beoogd is in de beperkte gemeenschap voorhuwelijks vermogen privé te houden. De vrouw beroept zich op diverse passages uit de MvT en stelt dat uitdrukkelijk ten aanzien van artikel 1:94 lid 2 BW de belangrijkste aanpassing omvat: “Voorhuwelijks goederen en voorhuwelijks schulden vallen buiten de gemeenschap.” Daarnaast is onder a van dit artikel ook een aanpassing opgenomen: “Krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen vallen niet in de gemeenschap.” De vrouw betwist dat door de nieuwe wet beperkte gemeenschap van goederen haar in de woning geïnvesteerde privévermogen zou verdampen

Hof Arnhem-Leeuwarden 6 juli 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:5758

Hof: 'Vóór het aangaan van het geregistreerd partnerschap, toen er een eenvoudige gemeenschap van woning was, kwam de vrouw de helft van haar investering haar rechtstreeks toe en had zij voor de andere helft, € 5.117,50, een vordering op de man. Uit de literatuur blijkt dat er verschillende opvattingen zijn over de vraag of de vrouw in de gegeven omstandigheden na het ontstaan van de beperkte gemeenschap nog aanspraak kan maken op enige vergoeding. Naar het oordeel van het hof heeft de wetgever niet voorzien in de situatie waarin sprake is van een vóór het aangaan van een geregistreerd partnerschap onder een uitsluitingsclausule ontvangen schenkingsbedrag dat vervolgens is geïnvesteerd in een voorafgaand aan dat partnerschap aangekochte gezamenlijke woning, zodat sprake is van een leemte in de wet. Het hof zal deze lacune met inachtneming van de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid opvullen in de geest van de bedoeling van de wetgever. Naar het oordeel van het hof past in het uitgangspunt van de wetgever bij het nieuwe artikel 1:94 BW om (toegesneden op de maatschappelijke behoefte) de noodzaak tot het aangaan van huwelijkse of partnerschapsvoorwaarden te beperken, dat de vóór het geregistreerd partnerschap bestaande vordering van de vrouw ten bedrage van € 5.117,50 op de man, door het ontstaan van de gemeenschap niet wordt geraakt en tot het privévermogen van de vrouw is blijven behoren. Anders zouden partijen alleen om een dergelijke vordering niet teniet te laten gaan genoopt zijn om partnerschapsvoorwaarden overeen te komen'.

Rechtbank Noord-Holland 30 juni 2022, ECLI:NL:RBNHO:2022:6650 (1)

Partijen gehuwd na 1 januari 2018. Voorhuwelijkse woning.

- 1) Vrouw kreeg vóór huwelijk schenking van € 50.000,-- met u.c. Werd vóór 2018 gebruikt voor aflossing hypotheek gezamenlijke woning
- 2) Man had vóór het huwelijk € 40.000,-- geïnvesteerd in gezamenlijke woning (herkomst middelen onbekend).
- 3) Man kreeg tijdens het huwelijk een schenking van € 78.000 waarvan € 57.500,-- geïnvesteerd in woning tijdens het huwelijk.

Rechtbank: *'In deze zaak betekenen deze bepalingen dat schenkingen aan een van partijen alleen buiten de huwelijksgemeenschap vallen, als een uitsluitingsclausule van toepassing is.??'*

Schenkingen aan een van partijen alleen, gedaan na de huwelijkssluiting, vallen (ook) buiten de gemeenschap, ook als dit niet uitdrukkelijk door de schenker is bepaald'

Rechtbank Noord-Holland 30 juni 2022, ECLI:NL:RBNHO:2022:6650 (2)

'Dit betekent dat de vrouw bij de huwelijkssluiting beschikte over eigen vermogen in de vorm van de eerdergenoemde gift van € 50.000 van haar ouders. Dit vermogen is geïnvesteerd in de woning. Afgezien van de aanspraak van de vrouw op dit bedrag, werd deze woning door het ontstaan van de huwelijksgemeenschap 50/50 eigendom van partijen. De man heeft nog gesteld dat hij voor het huwelijk aanzienlijke investeringen in de woning heeft gedaan, waarvoor hem een vergoedingsrecht zou toekomen. Die investeringen zijn deels ook door de vrouw erkend. Maar voor zover uit die investeringen zou volgen dat partijen voor het huwelijk (en los van de aanspraak van de vrouw op € 50.000) niet in gelijke mate gerechtigd waren tot de woning, dan geldt in ieder geval dat zij dat ná het huwelijk wel waren. ??

Door het huwelijk en het ontstaan van de beperkte gemeenschap werd tussen partijen op het punt van de vergoedingsrechten de 'beleggingsleer' van toepassing (art. 1:87 BW). De vrouw stelt dat deze leer ook vóór het huwelijk van toepassing is op haar investering in de woning te A, naadloos gevolgd door de investering in de woning te B. Dit is niet juist. (...).

Rechtbank Noord-Holland 30 juni 2022,
ECLI:NL:RBNHO:2022:6650 (3)

‘Vervolgens ontstaat een nieuwe situatie bij de verkoop van de woning te B (op 21 februari 2019). Bij de levering komt dan de verkoopprijs ter beschikking. Zoals partijen uit die verkoopprijs de hypothecaire lening van de ouders hebben afgelost, moet het er bij een redelijke wetstoepassing voor gehouden worden dat op dat moment ook de geïnvesteerde € 50.000 van de vrouw ‘vrij’ kwam. Dit bedrag heeft de vrouw onmiddellijk weer in de woning te B geïnvesteerd, voor welke woning partijen overigens een hypothecaire geldlening bij een financiële instelling zijn aangegaan. Het gevolg daarvan is dat de vrouw vanaf 21 februari 2019 aanspraak kan maken op toepassing van de beleggingsleer bij vergoeding door de gemeenschap.

Wat het vergoedingsrecht van de man betreft: de vrouw heeft de aflossing van de man op de hypotheek van in totaal € 57.500 op 29 oktober en 31 december 2020 niet betwist, zodat aan de man een vergoedingsrecht ter hoogte dit bedrag toekomt. Deze aflossingen zijn gedaan uit een door de man ontvangen gift na huwelijk en daarmee uit privé vermogen van de man. Ook op deze vermogensverschuiving is de beleggingsleer van toepassing.’

Voorbeeld casus met 'vrijkomende gelden'

- Man ontvangt schenking van 50 onder UC in het jaar 2006.
- Partijen trouwen in 2008 in algehele gemeenschap van goederen.
- Partijen kopen in 2009 een woning van 300. Aflosvrije lening van 250 en investering man met schenking van 50.
- In 2015 verkoop woning. Overwaarde is 200.
- Met overwaarde van 200 kopen partijen een woning van 800.
- In 2023 gaan partijen uit elkaar. De woning is 1000.
- Hoe hoog is vergoedingsvordering van M?

IV. VERGOEDINGSVORDERINGEN EN CONSUMPTIEVE BESTEDING

Vraag 1: Wanneer is sprake van vermenging; is dit relevant?

Vraag 2: Hoe verhoudt een vergoedingsvordering zich tot de bijdrageplicht in de kosten van de huishouding?

HR 5 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:504

- Aan vrouw geschonken bedragen van € 30.000,-- op en/of rekening
- Daarmee gaan behoren tot de gemeenschap
- Op grond van de regel van art. 1:94 lid 5 (oud) dat alle schulden tot gemeenschap behoren, het vermoeden dat hiermee gemeenschapsschulden zijn betaald
- Ook uitgaven aan consumptieve bestedingen (en kosten huishouding) zijn aan te merken als uitgaven aan gemeenschapsschulden
- Vergoedingsrecht

HR 5 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:504

- Maar: wanneer vermenging? Moet dit een en/of rekening zijn?
- HR: *'doordat de geschonken bedragen op een gemeenschappelijke bankrekening van partijen zijn overgeboekt, is het totaalbedrag van € 30.000, naar het in zoverre onbestreden oordeel van het hof, door vermenging tot het gemeenschapsvermogen gaan behoren'*.
- Hoe en/of bankrekening te kwalificeren? Of privérekening? Wat is een bankrekening?

Hof Den Bosch 14 oktober 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:3122 (1)

- Partijen gehuwd in (algehele gvg).
- Vrouw heeft in 2001 en 2002 erfenis onder UC ontvangen van haar vader van € 172.000,--.
- Is ontvangen op betaalrekening (alleen) op naam van de vrouw. Op deze rekening stond vóór ontvangst erfenis ongeveer € 700,--. Werd gebruikt voor kosten huishouding, hierop werd kinderbijslag en inkomen ontvangen.
- Vrouw stelt dat rekening tot gemeenschap behoort, dat door vermenging (passeren van de poort) geld tot gemeenschap is gaan behoren. Geld is uitgegeven aan gemeenschapsschulden.
- Man stelt:
 - Geld is niet tot de gemeenschap gaan behoren maar op privé rekening blijven staan;
 - Vrouw heeft met uitgaven voldaan aan fourneerplicht van art. 1:84 BW en kan niet terug vragen

Hof Den Bosch 14 oktober 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:3122 (2)

Zowel rechtbank als hof wijzen vorderingen vrouw af:

Hof: 'Het feit dat de erfenis op een rekening is gestort die alleen op naam staat van de vrouw houdt echter niet in dat die erfenis 'tot het gemeenschapsvermogen is gaan behoren' (in de zin van het arrest van de Hoge Raad). Deze enkele omstandigheid is onvoldoende om de erfenis als deel uitmakend van de huwelijksgemeenschap aan te merken. De vrouw beroept zich ook nog op vermenging maar daarvan is geen sprake. Zo bedroeg het saldo van de rekening slechts een bedrag van € 765,90 voordat op deze rekening de erfenis ad € 158.796,- werd gestort. Niet kan dan ook worden gezegd dat de erfenisgelden niet meer als zodanig identificeerbaar en traceerbaar waren'.

→ Alternatieve visie

Hof Den Bosch 14 oktober 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:3122 (3)

‘De vrouw heeft in hoger beroep geen grief gericht tegen het oordeel van de rechtbank dat de vrouw met haar privévermogen naar evenredigheid heeft bijgedragen aan de kosten van de huishouding toen er onvoldoende inkomsten waren. Zij heeft – bijna in tegendeel – ook in hoger beroep aangevoerd dat: ‘Gedurende de jaren 2001 t/m 2015 het gehele bedrag (uit erfenis) is verdampt en is opgegaan aan uitgaven in verband met kosten van de huishouding/consumptieve bestedingen en kosten/schulden maatschap’ en dat ‘alle financiële middelen waarover partijen beschikten werden aangewend voor het draaiende houden van het gezin en de maatschap.

Het moet er dan ook voor gehouden worden dat de vrouw – overeenkomstig de in art. 1:84 lid 1 BW geregelde draagplicht met haar privévermogen naar evenredigheid heeft bijgedragen aan de kosten van de huishouding. Omdat de vrouw voldaan heeft aan een op haar rustende verbintenis, is er geen plaats voor een vergoedingsrecht.’

Conclusie A-G, 30 september 2022: ECLI:NL:PHR:2022:878 (over vraag 1)

- Traditionele visie
 - Privevermogen gaat wegens vermenging behoren tot gemeenschapsvermogen; vergoedingsvordering is een gegeven op grond van het vermoeden van art. 1:95 lid 5 (oud), thans lid 3
- Alternatieve visie
 - Privegeld dat op een tot de gemeenschap behorende bankrekening terecht komt, blijft prive indien en voorzover het nog aanwezig is op moment van verdeling (en als zodanig is te identificeren). Dit deel blijft privé;
 - Is ten laste van dit privevermogen een gemeenschapsschuld voldaan (is het uitgegeven), dan kan een vergoedingsvordering ontstaan
 - Bewijslast rust op echtgenoot die stelt vordering te hebben

Conclusie A-G, 30 september 2022: ECLI:NL:PHR:2022:878
(over vraag 2)

‘Voor zover de echtgenoot die claimt een vergoedingsrecht te hebben met het privé-deel van het saldo echter heeft bijgedragen aan de kosten van de huishouding, waartoe hij in de verhouding tot de andere echtgenoot op grond van art. 1:84 BW gehouden was, heeft deze echtgenoot daarmee voldaan aan een op hem rustende verbintenis en ontstaat mijns inziens in deze alternatieve visie dan geen vergoedingsrecht’

HR 27 januari 2023, ECLI:NL:HR:2023:96

‘Op grond van het in deze zaak toepasselijke art. 1:94 lid 2, aanhef en onder a, (oud) BW kwamen de door de vrouw ontvangen bedragen ter zake van de erfenis uitsluitend aan haar toe. In dit geval staat vast waaraan de erfenis is besteed, namelijk aan kosten van de huishouding en voor € 40.000,-- aan een tot de maatschap behorend actief. Voor zover de geërfde gelden zijn besteed aan kosten van de huishouding, zijn met aan de vrouw toebehorend vermogen gemeenschapsschulden voldaan. Ingevolge art. 1:96 lid 3 (oud) BW kwam haar op die grond in beginsel een vergoedingsrecht jegens de gemeenschap toe.

In zoverre doet dus niet ter zake of de erfenis door vermenging tot de huwelijksgemeenschap is gaan behoren, zoals onderdeel 1 betoogt. Reeds uit de vaststaande besteding daarvan vloeide immers in beginsel een vergoedingsrecht voort.

Voorts is op zichzelf juist dat, zoals onderdeel 2 aanvoert, de draagplicht van de vrouw jegens de man voor de kosten van de huishouding losstaat van dat vergoedingsrecht. Nu evenwel vaststaat dat de vrouw op grond van art. 1:84 lid 1 BW gehouden was het volledige bedrag dat uit de geërfde gelden aan die kosten is besteed voor dat doel aan de gemeenschap ter beschikking te stellen, komt haar per saldo geen vergoeding ten laste van de gemeenschap toe. Dat de vrouw deze verplichting had jegens de man doet daaraan niet af: waar het om gaat, is dat er een rechtsgrond bestond voor de vrouw om het geld voor de voldoening van gemeenschapsschulden aan te wenden.’

Hof Den Bosch 20 oktober 2022 (ECLI:NL:GHSHE:2022:3629)

- Pp gehuwd in (algehele) gvg.
- Vrouw krijgt erfenis onder u.c. van € 132.856,--.
- Vrouw heeft erfenis aldus besteed:
 - € 95.000,-- naar rekeningen van man en en/of
 - € 8.000,-- naar zakelijke rekening (eetcafe)
 - € 14.000,-- voor auto
 - Restant naar eigen rekening (€ 23.000,--)
- Vrouw vordert vergoeding gehele erfenis
- Vergoedingsvordering van vrouw wordt toegewezen:

Hof Den Bosch 20 oktober 2022 (ECLI:NL:GHSHE:2022:3629)

‘Daarmee is – naar het oordeel van het hof – voldoende komen vast te staan dat er een vermogensverschuiving heeft plaatsgevonden van privévermogen van de vrouw naar de huwelijksgemeenschap. De gelden die ingevolge art. 1:94 lid 2 onder a (oud) BW alleen aan de vrouw toekwamen, zijn door overboeking naar (gemeenschappelijke) bankrekening(en) door vermenging tot het gemeenschapsvermogen gaan behoren. Daarbij merkt het hof op dat de tenaamstelling van de desbetreffende bankrekening(en) niet beslissend is voor de beantwoording van de vraag wie gerechtigd is tot het saldo van die bankrekening(en). De tenaamstelling zegt alleen iets over de verhouding van de rekeninghouders ten opzichte van de bank. Gelet op het bepaalde in art. 1:94 lid 2 onder a (oud) BW vallen ook de saldi op de bankrekeningen die uitsluitend op naam van één der echtgenoten dan wel op naam van het voormalige eetcafé staan in de gemeenschap van goederen. Het hof neemt als uitgangspunt dat het wettelijk stelsel van titel 7 van boek 1 BW meebrengt dat de vrouw, als gevolg van de hiervoor vastgestelde vermogensverschuiving, in beginsel jegens de gemeenschap recht heeft op vergoeding van dat bedrag (vgl. HR 5 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:504).

→ *Traditionele visie*

Hof Arnhem-Leeuwarden 1 augustus 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:6521

Pp met huw vw: gvg, uitgezonderd de woning van de man en schenkingen/erfenissen.

Man ontvangt schenkingen van zijn moeder op en/of rekening. Discussie of deze schenkingen in gemeenschap zijn gevallen (casus maakt niet duidelijk waaraan schenkingen zijn besteed, vermoedelijk nog aanwezig).

Hof: 'anders dan de rechtbank is het hof van oordeel dat de schenkingen van de moeder van de man niet in de gemeenschap zijn gevallen. Deze blijven op grond van de huwelijkse voorwaarden buiten de gemeenschap. Dat de schenkingen van de moeder van de man op de gezamenlijke rekening zijn gestort maakt dit niet anders. (...)Door de man is verklaard dat hij deze gezamenlijke rekening al had ten tijde van zijn vorige huwelijk en dat zijn moeder ook toen al schenkingen op die rekening overmaakte. Nadat de man is gehuwd met de vrouw heeft hij de tenaamstelling van deze rekening gewijzigd zodat dit een gezamenlijke rekening werd. De schenkingen van zijn moeder bleven op deze rekening binnenkomen'.

→ Alternatieve visie

Rb Midden-Nederland 30 juni 2023, ECLI:NL:RBMNE:2023

- Gvg, vrouw kreeg schenking van 125.000. Deels nog aanwezig op en/of rek, deels in huis en consumptief besteed.
- Man stelt: vermengd geraakt, consumptief besteed. Uitdrukkelijk danwel stilzwijgend overeengekomen dat geen aanspraak op vergoeding zou bestaan. Bovendien verplichting vrouw ex art. 1:84 BW tot bijdragen in kosten huishouding, dus geen vergoeding.

Rb: 'Met de storting van dit privévermogen (€ 125.000) op de gezamenlijke rekening van partijen is dit door vermenging tot de huwelijksgoederengemeenschap gaan behoren, althans voor zover dit geld niet nog als zodanig is te traceren. Hier is (door de man) onbetwist gesteld dat partijen vanuit die schenking voor ieder van beide dochters een bedrag van € 18.000,- hebben gereserveerd voor hun studiekosten. Dat is dus in totaal € 36.000,-. Tussen partijen is niet in geschil dat dat bedrag uiteindelijk niet conform dat doel is besteed en dat dit nog op de gezamenlijke rekening aanwezig was op de peildatum. Daarmee is dat deel van de schenking nog traceerbaar als privévermogen van de vrouw en daarom komt dat deel van het saldo van die rekening op de peildatum alleen aan de vrouw toe'

→ Alternatieve visie

'Het resterende deel van de schenking aan de vrouw (€ 125.906,45 -/- € 36.000 =) € 89.906,45 is door vermenging tot het gemeenschapsvermogen gaan behoren. Vervolgens rijst daar de vraag of de vrouw daarvoor een vergoedingsrecht heeft. (...)'

→ Traditionele visie

Eerst erkent rechtbank het bestaan van vergoedingsrecht wegens investering van 30k in verbouwing badkamer

En dan voor restant: 'Het voorgaande maakt dat voor de vrouw (ook) een vergoedingsrecht op de gemeenschap is ontstaan ter hoogte van € 59.906,45, tenzij de vrouw met het ter beschikking stellen van dat geld voldeed aan een op haar rustende verbintenis. Daarbij gaat het meer specifiek om haar eventuele verplichting om privévermogen ter beschikking te stellen voor de kosten van de huishouding als bedoeld in artikel 1:84 BW. Met de vrouw is de rechtbank van oordeel dat voor de vrouw niet een dergelijke verplichting bestond. Zoals de vrouw terecht heeft gesteld, kent artikel 1:84 lid 1 BW namelijk een rangorde. Daarbij moeten eerst de gezamenlijke inkomsten van partijen worden aangewend en – als dat onvoldoende is – ieders eigen inkomen naar evenredigheid. Als ook dat onvoldoende is, moeten zij hun gezamenlijke vermogen aanwenden. Pas als ook dat niet genoeg is, moet ieder zijn/haar privévermogen naar evenredigheid aanwenden. Tussen partijen is niet in geschil dat ze in ieder geval vanaf 2014 meer uitgaven hadden dan dat er aan inkomen binnenkwam en dat dus de inkomsten niet toereikend waren. De vrouw heeft onbetwist gesteld dat er wel steeds voldoende gemeenschappelijk vermogen aanwezig was, zij het dat dit vermogen niet liquide was. Dat vermogen zat zegge 'in de stenen' (in de overwaarde van de woning). Dat dat zo is, volgt ook uit het feit dat na verkoop van de echtelijke woning er meer dan genoeg van de verkoopopbrengst is overgebleven om zowel de hiervoor genoemde vergoedingsrechten van de vrouw als de hierna te noemen vergoedingsrechten voor de man uit te voldoen'.

Hof Arnhem-Leeuwarden 20 juni 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:5139

Pp gehuwd in gvg in 2008.

'Het hof stelt het volgende vast. De vader van de man is in 2003 overleden. De man heeft op 29 september 2003 een woning aan de [adres1] in [woonplaats1] gekocht. Hiervoor heeft de man een overbruggingslening van € 50.000,- afgesloten. Na het overlijden is de woning van de vader verkocht en uit de nota van afrekening van 2 februari 2004 volgt dat de man een/derde deel van de opbrengst heeft ontvangen. De vader van de man had in zijn testament een uitsluitingsclausule opgenomen. Op 12 februari 2004 heeft de man de overbruggingshypotheek volledig afgelost met zijn deel van de erfenis. Na verkoop van de woning aan de [adres1] hebben partijen eind 2007 met de ontvangen overwaarde van € 48.000,- een stuk bouwgrond aan de [adres2] in [woonplaats1] gekocht.

Naar het oordeel van het hof heeft de man zijn woning enkel met overwaarde kunnen verkopen door aflossing van de overbruggingshypotheek. Deze overwaarde is vervolgens gebruikt voor de aanschaf van een gemeenschappelijk stuk grond. Mede gelet op het arrest van de Hoge Raad van 5 april 2019 heeft de man recht het onder uitsluitingsclausule verkregen bedrag terug te vorderen (reprise). Dat het geërfde geld door vermenging gemeenschappelijk is geworden, doet daar niet aan af. Het ligt op de weg van de vrouw om feiten en omstandigheden te stellen en zo nodig te bewijzen op grond waarvan het vergoedingsrecht van de man jegens de gemeenschap niet (of niet volledig) geldend kan worden gemaakt'

V. ALGEHELE GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN EN VOORHUWELIJKE VERGOEDINGSVORDERINGEN

Hof Arnhem-Leeuwarden 25 februari 2020,
ECLI:NL:GHARL:2020:1766 (1)

- Partijen in 2010 een bedrag van € 88.000,-- ontvangen van moeder van de vrouw op en/of rekening waarvan € 40.500,-- uit erfenis van vader vrouw met U.C.
- In 2010 € 30.866,-- in gezamenlijke woning geïnvesteerd vanaf deze en/of rekening
- In 2014 huwelijk in gemeenschap van goederen
- Vrouw vordert € 30.866,-- aan haar te betalen terzake de woning (bedoeld zal zijn: door de gemeenschap); man voert verweer.

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten

Hof Arnhem-Leeuwarden 25 februari 2020,
ECLI:NL:GHARL:2020:1766 (2)

Hof: 'Anders dan in de casus die ten grondslag lag aan het genoemde arrest van de Hoge Raad van 5 april 2019 is in de hier voorliggende zaak het totaalbedrag van € 80.333,- reeds vóór de huwelijkssluiting ontvangen. Die omstandigheid maakt dat naar het oordeel van het hof in dit geval niet kan worden uitgegaan van het door de Hoge Raad geformuleerde bewijsvermoeden. Het is, volgens de hoofdregel van artikel 150 Rv, aan de vrouw om te stellen en zo nodig te bewijzen dat zij de onder uitsluiting verkregen gelden in de woning heeft geïnvesteerd.

Zoals hiervoor overwogen heeft de vrouw in dat verband aangetoond dat vanuit het totaal ontvangen bedrag van € 88.333,- een bedrag van € 30.866,06 aan de gemeenschappelijke woning van partijen is besteed. De vrouw kan echter niet aantonen, zo geeft zij zelf ook aan, dat de betalingen ad € 30.866,06 volledig uit de onder uitsluiting verkregen nalatenschap zijn gedaan. Net zo min kan de man aantonen dat deze betalingen volledig uit de niet onder uitsluiting ontvangen schenkingen van de moeder van de vrouw zijn voldaan. Om die reden -en met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 3:166 lid 3 en 6:2 BW, op grond van welke bepalingen de rechtsbetrekkingen tussen partijen worden beheerst door de eisen van redelijkheid en billijkheid- ziet het hof aanleiding om voornoemde betalingen naar rato van de verhouding tussen de nalatenschap en de schenkingen toe te schrijven aan de nalatenschap op de wijze zoals de vrouw dat in haar subsidiaire verzoek heeft becijferd. Dit leidt tot het oordeel dat de vrouw voor een bedrag van (€ 40.500,- / €88.333,- x € 30.866,06 =) € 14.151,85 met onder uitsluiting verkregen vermogen heeft geïnvesteerd in de woning.'

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten
Hof Arnhem-Leeuwarden 25 februari 2020,
ECLI:NL:GHARL:2020:1766 (3)

‘Vast staat dat partijen een aantal jaren later, in 2014, in gemeenschap van goederen zijn gehuwd. Op dat moment is een gemeenschap van goederen ontstaan, waarin de woning en de daarop rustende hypothecaire geldlening zijn gevallen. Datzelfde geldt voor de vordering van de vrouw op de man in verband met de hiervoor omschreven privé-investering van de vrouw in de gemeenschappelijke woning van partijen.

Vervolgens komt de vraag aan de orde of aan de vrouw een vergoedingsrecht toekomt tot voornoemd bedrag van € 14.151,85, vanwege het feit dat dit bedrag bij uitsluiting aan haar toekwam. Naar het oordeel van het hof staat -gelet op het hiervoor overwogene- vast dat de gemeenschap van goederen bij het ontstaan ervan voor een bedrag van € 14.151,85 is bevoordeeld met onder uitsluiting verkregen vermogen van de vrouw. Dit leidt tot een aan de vrouw toekomend vergoedingsrecht ter grootte van dit bedrag, in die zin dat zij voornoemd bedrag uit de opbrengst van de woning mag vooruitnemen.’

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten

Hof Den Bosch 28 april 2022 , ECLI:NL:GHSHE:2022:1376 (1)

Feiten:

- Partijen zijn gehuwd in 2006 in algehele gemeenschap van goederen
- Vrouw voorhuwelijkse schenking € 130.325,-- in huis geïnvesteerd (voor of na huwelijk?)

Hof: ' Zo geldt naar het oordeel van het hof dat ter zake van de (bestedingen van) voorhuwelijkse schenkingen niet kan worden uitgegaan van het door de Hoge Raad in zijn arrest van 5 april 2019 (ECLI:NL:HR:2019:504) geformuleerde bewijsvermoeden ten aanzien van bestedingen van na het aangaan van het huwelijk met uitsluiting op een gemeenschappelijk rekening ontvangen schenkingen (Zie in deze zin ook: Hof Arnhem-Leeuwarden, 25 februari 2020, ECLI:NL:GHARL:1766). Voor wat betreft de voorhuwelijkse schenkingen is het dan ook aan de vrouw om te stellen en zo nodig te bewijzen dat zij de onder uitsluiting verkregen gelden in de gemeenschappelijke woning van partijen heeft geïnvesteerd dan wel dat de gemeenschap hiermee anderszins is gebaat.'

Vrouw toont dit (op enkele honderden euro's na) voldoende aan. Vergoedingsvordering (nominaal)

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten

Hof Den Bosch 28 april 2022 , ECLI:NL:GHSHE:2022:1376 (2)

- Vrouw heeft vóór het huwelijk € 4.303,-- ontvangen en dit geld is op de en/of rekening gestort.

De vrouw vordert een vergoeding. De man erkent de schenking, maar stelt dat het bedrag er niet meer is. De vrouw stelt dat uit zowel de jurisprudentie als literatuur blijkt dat een schenking onder uitsluitingsclausule voor het huwelijk ook effect sorteert indien het huwelijk ten tijde van de schenking nog niet bestaat. Zij wijst daarbij op een uitspraak van de Hoge Raad van 21 november 1980 (het hof begrijpt: NJ 1981,193). Of het geld nog aanwezig is, doet niet terzake.

Hof: *‘De enkele stelling dat het bedrag op de gemeenschappelijke rekening van partijen terecht is gekomen en dientengevolge door partijen gezamenlijk is besteed, is, in het licht van de betwisting door de man, onvoldoende om daaraan het door de vrouw gewenste rechtsgevolg te kunnen verbinden.’*

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten

Hof Den Bosch 28 april 2022 , ECLI:NL:GHSHE:2022:1376 (2)

- Vrouw heeft tijdens het huwelijk € 4.342,-- ontvangen en dit is op de en/of rekening gestort.

De vrouw vordert een vergoeding. De man erkent dat de gemeenschap met de schenking is gebaat, maar betwist vordering omdat zij met haar privévermogen heeft bijgedragen aan de kosten van de huishouding ex art. 1:84 BW. Dit verweer is in strijd met twee-conclusie-regel, maar:

Hof: 'Ten overvloede overweegt het hof dat de verwijzing van de man naar de beschikking van dit hof van 14 oktober 2021 hem niet kan baten, nu in die zaak tussen de rechtszoekenden niet in geschil was dat de vrouw de met uitsluitingsclausule verkregen gelden grotendeels had aangewend om de kosten van de huishouding te voldoen omdat partijen onvoldoende inkomsten hadden. In onderhavige zaak daarentegen is gesteld noch gebleken dat de kosten van de huishouding niet van het gemene inkomen van de echtgenoten konden worden voldaan. Aldus heeft de vrouw een repriserecht ter hoogte van € 4.342,--.

Conclusie: standaard arrest HR geldt niet voor voorhuwelijkse schenkingen. Het vermoeden van betaling gemeenschapsschulden gaat niet op. Bewijzen dat het is geïnvesteerd in gemeenschappelijk goed.

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten

Hof Den Bosch 28 april 2022 , ECLI:NL:GHSHE:2022:1376 (3)

- Vrouw heeft tijdens het huwelijk € 99.611,-- ontvangen op haar privérekening. De man erkent dat deze schenkingen zijn gedaan maar betwist dat de gemeenschap hiermee gebaat is.

Hof: Het hof stelt vervolgens vast dat onderhavige zaak anders is dan de zaak (..) van de Hoge Raad (HR 5 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:504). In de zaak die heeft geleid tot dit arrest was sprake van onder uitsluiting verkregen schenkingen die waren overgeboekt naar de gemeenschappelijke bankrekening van partijen die tot de huwelijksgemeenschap van partijen behoorde. (..). In onderhavige zaak staat vast dat alle genoemde schenkingen op de privérekening van de vrouw zijn gestort en dat er van vermenging geen sprake is.

Art. 150 Rv → vrouw moet stellen en bewijzen

Voorhuwelijkse schenkingen en vergoedingsrechten

Hof Den Bosch 28 april 2022 , ECLI:NL:GHSHE:2022:1376 (4)

Het hof is van oordeel dat de vrouw, tegenover de gemotiveerde betwisting door de man, onvoldoende heeft onderbouwd dat de gemeenschap is gebaat bij de door de vrouw onder uitsluitingsclausule verkregen schenkingen ten bedrage van € 99.611,-. Daartoe is het volgende van belang. Aan de vrouw kan worden toegegeven dat het weliswaar niet mogelijk is om bankafschriften in het geding te brengen over een periode van meer dan zeven jaar geleden, maar niet valt in te zien waarom de vrouw geen bankschriften van latere datum heeft overgelegd om daarmee, in ieder geval enig, inzicht te geven in het verloop van het saldo. De enkele algemene verwijzing naar het geringe saldo dat op 24 april 2019 nog op de rekening stond, is onvoldoende om tot het oordeel te komen dat de gelden dus aan de gemeenschap ten goede zijn gekomen. Dit klemt temeer, nu de vrouw – die overigens de stelling van de man betwist dat hij met de volmacht die hij had enkel het saldo van de rekening kon inzien – ter zitting desgevraagd heeft verklaard dat zij de enige was die overboekingen deed van de betreffende rekening. Aldus komt de vrouw geen repriserecht toe voor deze bedragen van in totaal € 99.611,--.

VI. FINAAL VERREKENBEDING / PSEUDO GEMEENSCHAP

Vergoedingsvorderingen vanwege consumptieve bestedingen

Hof Arnhem-Leeuwarden, 28 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8540 → ja

'Dit brengt mee dat de genoemde bedragen alle ten goede moeten zijn gekomen aan de pseudogemeenschap en dat die daarmee dus gebaat is geweest, zodat de man voor het volledige bedrag een (nominaal) repriserecht heeft op de pseudogemeenschap. Waar de pseudogemeenschap de gelden aan besteed heeft doet voor dit oordeel niet ter zake.'

Hof Arnhem-Leeuwarden, 8 oktober 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:8203 → nee

Hof: 'De vergelijking die de man maakt met de uitspraak van de Hoge Raad van 5 april 2019 gaat naar het oordeel van het hof echter niet op. In de zaak die ten grondslag lag aan de uitspraak van de Hoge Raad van 5 april 2019 was sprake van een huwelijksgemeenschap en was privégeduld van de vrouw gestort op de en/of-rekening van partijen. De Hoge Raad heeft in die zaak geoordeeld dat de vrouw door deze vermogensverschuiving in beginsel recht had op een reprise zoals staat omschreven in het op een huwelijksgemeenschap toepasselijke artikel 1:95 lid 2 BW (oud) (thans artikel 1:96 lid 3 BW), omdat ervan uit mocht worden gegaan dat de gelden vervolgens zijn aangewend om gemeenschapsschulden te voldoen, waardoor de gemeenschap was gebaat. In de onderhavige zaak is echter geen sprake van een huwelijksgoederengemeenschap en dus evenmin van voldoening van gemeenschapsschulden met privévermogen van de man waardoor een gemeenschap zou zijn gebaat'

Hoge Raad, 7 oktober 2022 (ECLI:NL:HR:2022:1389) (1)

Finaal verrekenbeding. Afwikkelen alsof, behoudens vermogen verkregen krachtens erfstelling/legaat/schenking. Man heeft tijdens het huwelijk € 131.000,-- ontvangen aan erfenis/schenking. Is nu niet meer aanwezig.

Hof Arnhem-Leeuwarden bepaalt dat HR 5 april 2019 naar analogie moet worden toegepast.

Vrouw in cassatie en stelt:

1. Alleen het op de peildatum aanwezige vermogen kan in verrekening worden betrokken

Gezien het feit dat de huwelijkse voorwaarden bepalen dat de verrekening plaatsheeft naar de toestand ten tijde van de ontbinding van het huwelijk, dat op grond van art. 16 lid 2 van de huwelijkse voorwaarden in die verrekening uit erfstelling of schenking verkregen goederen niet worden betrokken en dat dit geen andere uitleg toelaat dan dat erfgelden die geen onderdeel meer uitmaken van het op de peildatum aanwezige verrekenbare vermogen, niet meer op het te verrekenen saldo in mindering kunnen worden gebracht

2. Onjuiste uitleg als Hof mocht hebben bedoeld de uitspraak van HR 5 april 2019 naar analogie toe te passen

Gelet op de stelling van de vrouw dat het aannemen van een vergoedingsrecht zich niet verdraagt met art. 8 van de huwelijkse voorwaarden. Daarin is juist bepaald dat partijen bij het ontbreken van voldoende inkomen om in de kosten van de huishouding te voorzien, hun privévermogen dienen aan te spreken, terwijl niet is overeengekomen dat hun daarvoor een vergoedingsrecht toekomt

Hoge Raad, 7 oktober 2022 (ECLI:NL:HR:2022:1389) (1)

‘Finale verrekenbedingen bevatten veelal de bepaling dat aan het einde van het huwelijk wordt afgerekend alsof gemeenschap van goederen heeft bestaan. Door een zodanig finaal verrekenbeding (hierna ook: ‘alsof’-beding) overeen te komen, zoeken de echtgenoten kennelijk aansluiting bij regels voor de wettelijke gemeenschap van goederen in titel 7 van Boek 1 BW. De vraag kan rijzen of de echtgenoten daarbij slechts het oog hebben op de regels over de omvang van de wettelijke gemeenschap (in het bijzonder art. 1:94 BW), dan wel of zij mede beogen de mogelijkheid van het ontstaan van vergoedingsrechten als bedoeld in (thans) art. 1:95 lid 2 BW en art. 1:96 lid 4 BW in het leven te roepen. Wat art. 1:96 lid 4 BW betreft, zou het dan gaan om een vergoedingsrecht in verband met het voldoen van een schuld van de ‘pseudo-gemeenschap’ ten laste van niet tot die pseudo-gemeenschap behorende eigen goederen van een echtgenoot.

Deze vraag kan niet in algemene zin worden beantwoord. Of partijen met een ‘alsof’-beding niet slechts een methode van verrekening naar analogie van de gemeenschap van goederen zijn overeengekomen maar ook de mogelijkheid van vergoedingsrechten alsof tijdens het huwelijk gemeenschap van goederen heeft bestaan, is een kwestie van uitleg van de huwelijkse voorwaarden. Bij die aan de feitenrechter voorbehouden uitleg kan, tegen de achtergrond van hetgeen voortvloeit uit de hiervoor in 3.2.1 genoemde wettelijke regels, bijvoorbeeld van belang zijn wat partijen eventueel nader met betrekking tot de berekening van de verrekenvordering zijn overeengekomen en of zij naast het ‘alsof’-beding reeds regelingen hebben getroffen voor het ontstaan van vergoedingsrechten, zoals ter zake van de kosten van de huishouding.

Hoge Raad, 7 oktober 2022 (ECLI:NL:HR:2022:1389) (2)

Het hof heeft geoordeeld dat het bedrag dat de man uit erfstelling en schenking heeft ontvangen, buiten de verrekening dient te blijven en dat er geen reden is de stelling van de vrouw te volgen, die erop neerkomt dat alleen buiten de verrekening blijft wat er resteert van erfstellingen en schenkingen, onmiddellijk of middellijk via zaaksvervangning. Het hof heeft zijn uitleg slechts gemotiveerd met de overweging dat de tekst van de huwelijkse voorwaarden voor die uitleg geen ruimte biedt. Met deze motivering heeft het hof, gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, onvoldoende inzicht gegeven in zijn gedachtegang. In zoverre slaagt de klacht van onderdeel 2.

Voor zover het hof ervan is uitgegaan dat aan de man een vergoedingsrecht toekomt naar analogie van hetgeen voor het geval van een huwelijksgemeenschap is overwogen in het arrest van de Hoge Raad van 5 april 2019, had het moeten ingaan op het betoog van de vrouw dat dit zich niet verdraagt met hetgeen partijen in art. 8 van de huwelijkse voorwaarden zijn overeengekomen over de kosten van de huishouding. Ook de hiervoor in 3.1 genoemde klacht van onderdeel 3 slaagt derhalve'

Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:947

- Man heeft vóór het huwelijk 105.000,-- aan erfenis ontvangen en geïnvesteerd in gezamenlijke woning (eenvoudige gemeenschap)
- Daarna trouwen partijen met elkaar. Finaal verrekenbeding luidt: *'In de verrekening worden ingeval van echtscheiding (..) niet betrokken datgene wat krachtens erfrecht of schenking wordt verkregen dan wel datgene dat daarvoor door wederbelegging of zaaksvervangning in de plaats is gekomen.'*
- Rechtbank: man heeft vergoedingsvordering (op eenvoudige gemeenschap)
- Hof bekrachtigt na uitleg over huwelijkse voorwaarden

Hof Amsterdam, 1 november 2022

- Finaal verrekenbeding. Verrekenen tenzij één van partijen een negatief privévermogen heeft;
- Man heeft negatief vermogen. Verrekenbeding blijft achterwege, maar dit staat niet in de weg aan het vaststellen van vergoedingsvorderingen.
- Vrouw heeft met (niet te verrekenen) privévermogen voor € 100.000 in gezamenlijke woning geïnvesteerd (eenvoudige gemeenschap). Man moet haar € 50.000 betalen. Grondslag is vergoedingsbepaling in huwelijkse voorwaarden.
- Vrouw heeft met privévermogen kosten huishouding betaald. Krijgt ze niet terug na uitleg – HR 7 oktober 2022 – in verband met bijdrageplicht zoals bepaald in huwelijkse voorwaarden.

Hof Amsterdam 6 september 2022, ECLI:NL:GHAMS:2022:2602 (negatief vermogen)

Finaal verrekenbeding: 'Ingeval het huwelijk wordt ontbonden of tussen de echtgenoten scheiding van tafel en bed wordt uitgesproken, vindt er verrekening van hun vermogens plaats zodat ieder van de partijen gerechtigd is tot een waarde gelijk aan die, waartoe hij gerechtigd zou zijn indien tussen de echtgenoten de algehele gemeenschap van goederen had bestaan.

Er wordt niet verrekend, indien het vermogen van een van de echtgenoten negatief is

Vrouw heeft erfenis ontvangen van 215k. Voor 126k investeert zij dit in haar eigen huis. Voor ongeveer 90k is dit besteed aan kosten huishouding.

Discussie 1:

- Vrouw vordert vergoedingsvordering van 90k.
- Hof wijst af vanwege het feit dat uit te stelling van de vrouw blijkt van een tekort in de huishouding waardoor de vrouw met vermogen moest bijdragen.

Hof Amsterdam 6 september 2022, ECLI:NL:GHAMS:2022:2602 (negatief vermogen)

Discussie 2:

- Vrouw vordert verrekening o.g.v. finaal verrekenbeding
- Rechtbank en Hof stellen vast dat vrouw een negatief te *verrekenen* vermogen heeft, namelijk:
 - Woning van 225k minus 126k (is privévermogen, niet te verrekenen) = 99k aan waarde
 - Hypotheekschuld 200k

Conclusie: er vindt geen verrekening plaats!

Details

- 1) In de huwelijkse voorwaarden staat niet dat geen verrekening plaatsvindt als het te verrekenen vermogen negatief is, maar alleen als het vermogen negatief is.
- 2) De man had minimaal 500.000 aan vermogen

VII. VERWEREN TEGEN VERGOEDINGSVORDERINGEN EN VERJARING

Mogelijke verweren tegen vergoedingsvordering

1. Natuurlijke verbintenis (als vermogensverschuiving al een feit is);

- Zie Rb Amsterdam 15 december 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:8078
- Zie Hof Arnhem-Leeuwarden 20 juni 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:5167
- 'De man had diverse ondernemingen en exploiteerde landbouwgrond. De vrouw was van beroep fotografe. Zij heeft voor het huwelijk een ongeval gehad als gevolg waarvan zij arbeidsongeschikt is geworden en een WAZ-uitkering ontving. Uit haar werkzaamheden als fotografe genereerde zij geen (noemenswaardig) inkomen; zij had geen vermogen. Zij heeft van de verzekeraar van de aansprakelijke partij uiteindelijk een letselschadevergoeding ontvangen, die pas in 2007 is uitgekeerd. Er was sprake van een traditioneel rollenpatroon, waarbij de man het grootste deel van het inkomen genereerde en de vrouw voor het huishouden en hun dochter zorg droeg. Partijen woonden met hun dochter vanaf 1999 tot 2009 gezamenlijk in de woning. De vrouw had die woning (vanaf 2004) in erfpacht van haar moeder, tegen een erfpachtcanon van € 12.660 per jaar. Ten tijde van de verbouwing van de woning (jaren 2001 en daarna) was de vrouw niet in staat die verbouwing zelf (geheel) te financieren, hoewel zij een gedeelte ervan uit eigen inkomsten en schenkingen en leningen van haar moeder heeft meegefinancierd. Met de verbouwing werd tevens kantoorruimte en voorzieningen ten behoeve van de (ondernemingen van de) man in/bij de woning gerealiseerd. Gelet op deze omstandigheden in onderlinge samenhang bezien, en de verhoudingen tussen partijen als (ex-)echtgenoten, is het hof van oordeel dat ten tijde van het huwelijk sprake was van een dringende morele verplichting bij de man om bij te dragen aan de kosten van de verbouwing van de gezamenlijk bewoonde woning.

Mogelijke verweren tegen vergoedingsvordering

2. Uitdrukkelijke of stilzwijgende andersluidende afspraak;

3. Redelijkheid en billijkheid (beperkend of aanvullend)

- Rechtbank Den Haag 29 november 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:14726
- Hof Amsterdam 15 december 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3557
- Rb. Midden-Nederland 18 december 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:5906
- Hof Arnhem-Leeuwarden 10 november 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:9203

4. Verjaring

Vergoedingsvorderingen – verjaring

HR 23 december 2022, ECLI:NL:HR:2022;1936 (1)

- Echtgenoten gehuwd onder huw.vw, koude uitsluiting
 - In huw.vw. een bepaling over vergoedingsvorderingen
 - Vrouw investeert in vermogen van man in 2006
 - In feb 2016 echtscheiding
 - In december 2017 vordert vrouw vergoeding van haar investering.
-
- Art. 3:320/321 BW → wanneer verjaringstermijn zou aflopen tijdens verlengingsgrond (gedurende huwelijk), loopt termijn voort tot 6 maanden na het verdwijnen van die grond.

Vergoedingsvorderingen – verjaring

- Maar wanneer is vordering opeisbaar? Welke verlengingstermijn geldt voor een vergoedingsvordering? 20 jaar? Of is het (in casu) gebaseerd op overeenkomst/of een periodieke betaling en dus 5 jaar? Is er een verschil tussen een vergoedingsvordering op grond van de wet of de jurisprudentie (Kriek/Smit)?
- A-G:
 - Heersende leer = vordering is direct opeisbaar
 - Termijn = 20 jaar, ongeacht grondslag in wet of jurisprudentie.
 - Geen verkorte verjaringstermijn want regeling in huw.vw. Bepaalt puur en alleen de omvang van de vordering, en is niet de grondslag

VIII. VERDELEN

Aandelen in gemeenschap ex art. 1:100 lid 1

Hof Den Haag 2 maart 2022, ECLI:NL:GHDHA:2022:391

- Huwelijk in algehele gemeenschap van goederen
- Man stelt dat partijen 3 jaar vóór de scheiding zijn overeengekomen dat hun inbreng (voorhuwelijks) in de woning buiten de verdeling zou blijven. (de afspraken in 2016 zijn gemaakt om te bekijken wat de rechten van ieder van de echtgenoten zouden zijn als zij uit elkaar zouden gaan)
- Rb: In het geval waarin een overeenkomst wordt gesloten met het oog op een eventuele – maar niet aan de orde zijnde - echtscheiding, kan niet kan worden gesproken van een overeenkomst “met het oog op de aanstaande ontbinding der gemeenschap”. Nu partijen geen huwelijkse voorwaarden bij notariële akte zijn aangegaan, hebben zij derhalve niet kunnen afwijken van de hoofdregel in artikel 1:100 lid 1 BW dat zij ieder een gelijk aandeel hebben in de ontbonden gemeenschap. Door man gestelde afspraak blijft dus buiten beschouwing.

Schulden (van de gemeenschap) en draagplicht

Art. 1:100 lid 2 BW (nieuw):

Voor zover bij ontbinding van de gemeenschap de goederen der gemeenschap niet toereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen, worden deze gedragen door beide echtgenoten ieder voor een gelijk deel, tenzij uit de eisen van redelijkheid en billijkheid, mede in verband met de aard van de schulden, een andere draagplicht voortvloeit.

Voorheen: 'wanneer het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn dat de ene echtgenoot zich jegens de ander beroept op een verdeling bij helfte'

HR 19 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:636

- HR: *‘Met deze bepaling heeft de wetgever beoogd een ruimere uitzonderingsmogelijkheid te creëren op het uitgangspunt van gelijke draagplicht voor gemeenschapsschulden bij ontbinding dan die welke bestond onder art. 1:100 lid 1 (oud) BW*
- AG: *‘zij ziet uitsluitend op de situatie bij ontbinding van de gemeenschap en kan alleen aan de orde komen indien de activa van de gemeenschap ontoereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen (negatieve boedel).’*
- HR: *‘De (...)wet voorziet niet in een bijzondere regel van overgangsrecht voor art. 1:100 lid 2 BW. Aangenomen moet daarom worden dat deze bepaling vanaf 1 januari 2018 van toepassing is op de verdeling van een huwelijksgemeenschap die na die datum wordt ontbonden.’*

Hof Amsterdam, 3 november 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3039

Wel afwijken: Beroepsfouten man (notaris)

Hof: 'Voor het hof weegt zwaar enerzijds de aard van de schuld (uit onrechtmatige daad als gevolg van ernstige schendingen door de man van de kernwaarden van zijn beroep) en anderzijds dat de man de vrouw op geen enkel moment op de hoogte heeft gehouden van (het bestaan van) de schuld. Ook op de in de procedure overgelegde brief van de deurwaarder over de hoofdsom zijn de bedragen weggelakt. De vrouw is daardoor op geen enkel moment in staat geweest invloed uit te oefenen op de aflossing of beperking van de schuld. Dat de vrouw van dit inkomen zou hebben geprofiteerd, is door haar betwist en daarmee niet komen vast te staan.'

Rb Rotterdam 18 december 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:12489

Wel afwijken: Verkeersboetes

- Verzoekschrift van 21 november 2019
- Vaststaat dat gemeenschap ontoereikend is om gemeenschapsschulden te voldoen
- V onderbouwt feiten en omstandigheden zoals:
 - M heeft veel schulden gemaakt buiten haar medeweten
 - M heeft onverantwoorde uitgaven gedaan
 - V deed reguliere administratie maar M hield administratie verborgen;
 - Foto's van poststukken die V in de kelder van de woning aantrof
 - M onderbouwt niet van welke schulden V heeft geprofiteerd.
- Rb noemt specifiek aard van de schuld en de hoeveelheid van dat type schulden zoals verkeersboetes.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 14 juni 2022, ECLI:NL:RBZWB:2022:4495

- Wel afwijken: *‘De man heeft de vrouw jarenlang wijs gemaakt dat hij werkte, maar dat op zijn loon permanent loonbeslag lag zodat dit inkomen om die reden niet direct beschikbaar was/zou zijn voor het gezin. Hij zou namelijk slachtoffer zijn van identiteitsfraude, waardoor een enorme schuld bij de belastingdienst zou zijn ontstaan met een daaropvolgende beslaglegging. Tevens zouden partijen een van de gedupeerden zijn van de toeslagenaffaire. Omdat de man de vrouw daarbij heeft laten geloven dat zijn inkomen alsnog tot uitkering zou komen, hebben partijen jarenlang geleefd, en uitgaven gedaan, alsof er twee inkomens beschikbaar waren; een inkomen van de man en het inkomen van de vrouw. De maandelijkse tekorten (lees: het beweerdelijke inkomen van de man dat later tot uitkering zou komen) zijn door de jaren heen gedicht met geldleningen van partijen bij de moeder van de vrouw, totaal voor een bedrag van € 81.000,=. Medio april 2021 is de vrouw erachter gekomen dat de man (vanaf 2013) nooit heeft gewerkt, geen enkel inkomen heeft genoten, er dus ook geen beslag lag op welk inkomen dan ook, en dat er dus nooit iets van salaris van de man zou worden ontvangen door partijen. Zijn vrije tijd had de man al die jaren benut om zeer minutieus (een veelheid) brieven, mails en overige stukken te vervalsen, waarmee hij haar telkenmale overtuigde van zijn verhaal. De man heeft hiermee bewust een volstrekt onverantwoorde financiële situatie voor partijen gecreëerd. Met in achtneming van het voorgaande ziet de rechtbank aanleiding om in dit geval af te wijken van de hoofdregel.’*
- NB: niet gehele schuld voor man, maar ongeveer 1/3 om 2/3

Hof Den Bosch 15 juli 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:2260

Niet afwijken: Luxe uitgaven r-c schuld

Hof: 'Niet kan worden vastgesteld of aan de voorwaarde van art. 1:100 lid 2 BW dat de goederen van de gemeenschap niet toereikend zijn is voldaan. Dat is namelijk niet gesteld, noch is dat gebleken. Reeds hierom faalt het beroep van de vrouw op art. 1:100 lid 2 BW. Voor zover de vrouw zich er op beroept dat sprake is van zeer uitzonderlijke omstandigheden die maken dat een draagplicht bij helfte naar maatstaven van redelijkheid onaanvaardbaar zou zijn en de man daarom volledig draagplichtig is voor de rekening-courantschuld bij [BV 1] BV, faalt dit beroep eveneens. De vrouw heeft onvoldoende aangevoerd dat tot de conclusie kan leiden dat uit die eisen van de redelijkheid en billijkheid, mede in verband met de aard van de schulden een andere draagplicht dan een draagplicht bij helfte voortvloeit. De niet onderbouwde (en door de man betwiste) stelling dat de schuld is ontstaan door "privé-uitgaven" van de man en haar (door de man eveneens betwiste) beroep op financieel onvermogen zijn daartoe ontoereikend.'

Hof Arnhem-Leeuwarden 29 november 2022: ECLI:NL:2022:GHARL:10267

Ontbonden gemeenschap vóór 2018, 1:100 lid 2 BW niet van toepassing (lid 1)

Terugbetaling WAO-gelden ivm onjuiste opgave door de man

- Het hof is van oordeel dat het in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet onaanvaardbaar is dat de vrouw de helft van de schuld aan het UWV moet dragen.
- Het uitgangspunt is het beginsel van de algehele gemeenschap van goederen. Wie in gemeenschap van goederen trouwt moet er rekening mee houden ook de schulden van de andere echtgenoot te moeten dragen voor de helft. Dat geldt ook voor schulden die onbekend zijn gebleven. Artikel 1:83 BW maakt het voor een echtgenoot mogelijk te vragen welke goederen en schulden de andere echtgenoot heeft. Op die manier kan een echtgenoot zijn persoonlijke belangen dienen.
- Niet is gebleken dat de man dit te veel betaalde bedrag buiten het zicht van de vrouw heeft gehouden of buiten de vrouw om heeft besteed
- De vrouw is hoofdelijk aansprakelijk voor de schuld aan het UWV, voor zover die tot de ontbonden huwelijksgemeenschap behoort, maar het UWV kan zich alleen verhalen op hetgeen zij heeft ontvangen uit die huwelijksgemeenschap en wat aan haar is toegedeeld (artikel 1:102 BW). Haar overige vermogen en haar (lopende) inkomsten zijn daarom geen verhaalsobject voor het UWV. De mogelijkheden voor verhaal door het UWV op het vermogen van de vrouw is ondanks haar draagplicht en hoofdelijke aansprakelijkheid dan ook heel beperkt.

Wanneer komt verdeling tot stand? Peildatum?
Parket HR 23 juni 2023, ECLI:NL:PHR:2023:619

Vaste rechtspraak: datum van verdeling, tenzij:

- Andersluidende afspraak
- Redelijkheid en billijkheid

Wanneer verdeling?

- Door deelgenoten, zie art. 3:182 BW

Overeenkomst van verdeling (convenant) of feitelijke verdeling met wederzijdse instemming + instemming over financiële gevolgen (HR 8 feb 2023)

- Door rechter, zie art. 3:185 BW

Datum uitspraak (duidelijkheid financiële gevolgen niet vereist)

Peildatum en hoger beroep

Parket HR 23 juni 2023, ECLI:NL:PHR:2023:619

- In hoger beroep toedeling opnieuw aan orde? Peildatum verschuift, ook als bekrachtiging volgt.
- Geen grief tegen peildatum (die in discussie was)? Dan toch peildatum opnieuw vaststellen.
- In hoger beroep niet toedeling aan de orde, maar alleen grief tegen de waarde? Dan peildatum verschuift niet. In dat geval gebonden aan oordeel van Rb dat in concrete geval een andere datum heeft te gelden, tenzij hiertegen is gegriefd.

Parket HR 23 juni 2023, ECLI:NL:PHR:2023:619

Wat nu als sprake is van opschortende voorwaarde? Twee opties:

- Er is verdeeld, maar werking wordt uitgesteld door voorwaarde;
- Verdeling vindt pas plaats door vervulling van voorwaarde;

AG: 'Een en ander brengt mee dat in geval van een (contractuele of rechterlijke) verdeling onder opschortende voorwaarde als tijdstip van verdeling – in ieder geval ter bepaling van de waardepeildatum – moet worden aangemerkt het moment van vervulling van de opschortende voorwaarde'

Toelichting: sluit het beste aan bij feitelijke situatie van verlies goed en verkrijging goed.

Peildatum: woning

Hoofregel = waarde ten tijde van verdeling

- Partijen kunnen anders overeenkomen
- Op grond van de redelijkheid en billijkheid

Rb Gelderland 7 juni 2023, ECLI:NL:RBGEL:2023:3427

- Partijen al ruim 2 jaar uit elkaar (overleg, mediation), peildatum niet verschoven. *'Stond pp vrij al eerder een verzoekschrift in te dienen'*

Hof Den Haag 20 mei 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:1011

- Vrouw mag niet profiteren van waardestijging omdat zij eigenmachtig gebruik is blijven maken van woning

Hof Den Bosch 8 oktober 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:3123

- Man profiteert niet van waardestijging die woning afgelopen 2 jaar heeft ondergaan. Het is inherent aan een verdelingsprocedure dat een taxatie aan de beslissing tot verdeling vooraf gaat.

Peildatum: onderneming

Rb Noord-Holland, 16 december 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:10696

Voor wat betreft de waardering van (de aandelen van) een onderneming die uitsluitend door één van de echtgenoten wordt gedreven, acht de rechtbank het redelijk om vanaf de datum van ontbinding van de huwelijksgemeenschap de ondernemersrisico's - in positieve en negatieve zin - te laten bij die ondernemende echtgenoot. Dit leidt tot de conclusie dat voor wat betreft de hierna te noemen eenmanszaak en aandelen in de BV, als peildatum voor de waardering zal gelden de datum van indiening van het verzoekschrift tot echtscheiding, 30 november 2018.

Rechtbank Oost-Brabant 29 april 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:2386

De rechtbank is van oordeel dat in de gegeven omstandigheden dient te worden uitgegaan van de datum van ontbinding van de huwelijksgoederengemeenschap. Gelet op het feit dat de man de onderneming(en) drijft, acht de rechtbank het redelijk om vanaf de ontbinding van de huwelijksgoederengemeenschap de ondernemersrisico's in positieve en negatieve zin op hem te laten rusten.

Hof Arnhem-Leeuwarden 12 oktober 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:9713

Het staat vast dat de man de eenmanszaak na de datum van ontbinding van de huwelijksgemeenschap (de datum van de indiening van het echtscheidingsverzoek) heeft voortgezet en niet is betwist dat de vrouw in elk geval vanaf dat moment geen invloed heeft gehad op de genomen beslissingen met betrekking tot die eenmanszaak. Naar het oordeel van het hof brengen de redelijkheid en billijkheid onder deze omstandigheden mee dat voor het bepalen van de waarde van de onderneming van de datum van ontbinding van de huwelijksgemeenschap (3 februari 2017) moet worden uitgegaan, zodat de uit de eenmanszaak voortvloeiende winsten en verliezen vanaf die datum voor rekening en risico van de man komen.

Peildatum alsof gemeenschap vs huw.goed.gemeenschap

Hof Arnhem-Leeuwarden, 17 december 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:10566

- De rechtbank heeft bepaald dat V verplicht is de helft van de overwaarde van de woning aan M te voldoen na verkoop en levering van de woning
- Het hof stelt voorop dat tussen partijen geen sprake is van een gemeenschap van goederen; zij moeten afrekenen *alsof* zij in gemeenschap van goederen gehuwd waren. Dat betekent echter niet dat ook voor de waardepeildatum moet worden aangesloten bij de uitgangspunten die gelden bij een verdeling van een gemeenschap. Partijen zijn overeengekomen dat de verrekening plaatsheeft naar de toestand per de aanvang van de dag van het indienen van het echtscheidingsverzoek, ofwel 7 augustus 2018. Dit sluit aan bij art. 1:142 lid 1 sub b waarin ook is bepaald dat die datum bepalend is voor de omvang van het te verrekenen vermogen. Partijen zijn hiervan niet afgeweken. De waarde van de woning op 7 augustus 2018 is dus bepalend.

Zie ook Hof Den Haag 9 december 2020, ECLI:NL:GDHA:2020:2417

Kort geding en verdeling

Tweedeling:

1. Constitutief – vaststellen van verdeling - kan niet

- Hof Den Haag 13 november 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3426
- Hof Den Haag 26 november 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3213
- Hof Den Haag 29 juni 2021 (vervolg op 26 november 2019), ECLI:NL:GHDHA:2021:1338

2. Condemnatoir – gelasten van wijze van verdeling - kan wel

- Hof Amsterdam 8 december 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3388
- Hof Arnhem-Leeuwarden 15 juni 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:5839

(3?) Hof Den Bosch 7 september 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:2803

HR 31 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:499

'In kort geding kan de rechter in spoedeisende zaken op grond van een voorlopig oordeel over het geschil van partijen een voorlopige voorziening geven (art. 254 Rv). Het voorlopige karakter van een beslissing in kort geding brengt mee dat aan die beslissing geen gezag van gewijsde toekomt en dat partijen en de rechter niet aan die beslissing zijn gebonden in een bodemprocedure of een later kort geding. Verder geldt dat de beslissing in het dictum van een uitspraak in kort geding vervalft als een andersluidende uitspraak is gedaan in de bodemprocedure. De omstandigheid dat de gevolgen van een in kort geding gegeven voorziening feitelijk onomkeerbaar zijn, staat aan het geven van een dergelijke voorziening niet in de weg.

In kort geding kan de rechter een veroordeling tot medewerking aan de overdracht van een onroerende zaak uitspreken. Evenzeer kan de rechter in kort geding op de voet van art. 3:300 lid 2 BW bepalen dat de uitspraak in de plaats zal treden van (een deel van) een akte tot het verrichten van een rechtshandeling zoals in die bepaling bedoeld. Ook kan de rechter bij wijze van onmiddellijke voorziening in kort geding een deelgenoot machtiging verlenen tot het te gelde maken van een gemeenschappelijk goed als bedoeld in art. 3:174 lid 1 BW.

HR 31 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:499

Gelet op hetgeen hiervoor in 3.2 is overwogen en in het verlengde van de hiervoor in 3.3 omschreven mogelijkheden, kan de rechter in kort geding ook op vordering van een deelgenoot een veroordeling uitspreken jegens een andere deelgenoot om mee te werken aan de verkoop en levering van een tot een gemeenschap behorend goed aan een derde. Dat verkoop van een tot een gemeenschap behorend goed om de opbrengst te verdelen een wijze van verdeling is als bedoeld in art. 3:185 BW, staat niet eraan in de weg dat bij wijze van voorlopige voorziening in kort geding een veroordeling om daartoe over te gaan, wordt uitgesproken. Gelet op het voorlopige karakter van een beslissing in kort geding, wordt daarmee – anders dan het hof heeft overwogen – niet een definitief einde aan de verdeling gemaakt.'

IX. HUWELIJKSE VOORWAARDEN

Uitleg huwelijkse voorwaarden (Haviltexen)(1)

Een voorbeeld: Rechtbank Gelderland 2 juni 2022, ECLI:NLRBGEL:2022:2751

- Partijen sinds 1996 gehuwd onder koude uitsluiting.
- Man wil in 2021 testament opstellen. Ter plekke worden (ongepland) huwelijkse voorwaarden aangevuld:
Bij ontbinding van het huwelijk door overlijden, echtscheiding of bij scheiding van tafel en bed wordt tussen de echtgenoten of tussen de langstlevende echtgenoot en de rechtverkrijgenden van de overleden echtgenoot afgerekend alsof de echtgenoten in algehele gemeenschap van goederen waren getrouwd, zoals deze bestond voor één januari tweeduizend achttien
- De man heeft primair verzocht de aanvullende huwelijksvoorwaarden van 2021 te vernietigen. Man stelt dat sprake is van vooropgezet plan (bedrog, misbruik van omstandigheden). Rechtbank volgt dit niet. Ook geen dwaling, want toekomstige omstandigheid (de vrouw wist nog niet dat zij de man zou verlaten).

Uitleg huwelijkse voorwaarden (Haviltexen)(1)

Man stelt subsidiair dat onverkorte uitvoering van de aanvullende huwelijksvoorwaarden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is.

'De rechtbank begrijpt deze stelling tevens als het ontbreken van een met de wilsverklaring overeenstemmende wil. Wat de man wilde en waarvoor hij heeft getekend zijn niet hetzelfde. De rechtbank vult voor zover nodig de rechtsgronden aan.'

Rb: 'Het voorgaande betekent dat de rechtbank allereerst de aanvulling van de huwelijksvoorwaarden moet uitleggen om vast te stellen wat partijen zijn overeengekomen (..). Naar het oordeel van de rechtbank kan de man de vrouw in redelijkheid niet tegenwerpen dat hij niet zou hebben gewild dat er enige vorm van verrekening zou plaatsvinden bij het einde van het huwelijk (...). Daar staat echter wel tegenover dat de man heel uitdrukkelijk heeft verklaard dat het nooit zijn bedoeling is geweest dat de vrouw ook aanspraak zou kunnen maken op het vermogen dat hij al had bij het sluiten van het huwelijk. De vrouw heeft die stelling niet bestreden. (..) in het licht van de omstandigheden komt de rechtbank tot de conclusie dat hetgeen partijen zijn overeengekomen - ondanks de andersluidende tekst - slechts verrekening van het tijdens het huwelijk opgebouwde vermogen omvat. Overigens acht de rechtbank het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ook onaanvaardbaar de aanvullende huwelijksvoorwaarden zo uit te leggen dat ook het voorhuwelijkse vermogen van partijen in de verrekening betrokken moet worden(..) Naar het oordeel van de rechtbank verzetten de maatstaven van redelijkheid en billijkheid zich er in de gegeven omstandigheden niet tegen dat de man gehouden is met de vrouw af te rekenen over hetgeen gedurende het huwelijk is opgebouwd.'

Toepassing van huwelijkse voorwaarden is naar maatstaven van r&b onaanvaardbaar

Hof Den Bosch 24 maart 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:970

Man is met een golddigger getrouwd → onaanvaardbaar

Rechtbank Limburg 26-02-2021, ECLI:NL:RBLIM:2021:3114

Man is geslaagd in bewijsopdracht dat het de vrouw enkel ging om via huwelijk en echtscheiding te beschikken over het vermogen van de man → onaanvaardbaar

Hof Den Bosch 25 november 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:3557

Verrekenen alsof-gemeenschap in 20/80 verhouding. V betoogt dat M zijn onderneming wilde beschermen, dat er gewijzigde omstandigheden zijn, M heeft carrièreswitch gemaakt die niet voorzien was → niet onaanvaardbaar

Rechtbank Noord-Nederland 9 september 2022,
ECLI:NL:RBNNE:2022:3489

- Partijen gehuwd onder huw.vw, periodiek en finaal verrekenbeding waarbij onderneming is uitgezonderd. Vrouw stelt dat partijen hebben geleefd alsof alles, met name onderneming, van hen samen was.
- Hof: *'De Hoge Raad heeft in haar uitspraak van 18 juni 2004 geoordeeld dat een gemeenschappelijke partijbedoeling, zoals door de vrouw gesteld, die afwijkt van de huwelijkse voorwaarden, niet de tussen hen overeengekomen huwelijkse voorwaarden kan vervangen Een stilzwijgende gemeenschappelijke partijbedoeling, die afwijkt van de huwelijkse voorwaarden, is ook aan te merken als een huwelijkse voorwaarde in de zin van artikel 1:114 BW. Op grond van artikel 1:115 BW moeten huwelijkse voorwaarden op straffe van nietigheid bij notariële akte worden aangegaan. Deze notariële tussenkomst strekt mede tot bescherming van de partijen bij de op te stellen akte van huwelijkse voorwaarden; daarom kan van conversie in een enkel tussen partijen geldende regeling geen sprake zijn. De stelling van de vrouw dat partijen stilzwijgend afgesproken hebben dat er zij in geval van echtscheiding zouden moeten afrekenen als zijnde in gemeenschap van goederen gehuwd, kan daarom niet gevolgd worden. Indien die afspraak al gemaakt zou zijn, dan is die afspraak nietig'*

Hof Arnhem-Leeuwarden 1 juli 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:6475 (1)

Wie draait op voor rc-schuld?

‘Het hof heeft in de (herstelde) beschikking van 26 augustus 2014 overwogen dat de schuld in rekening-courant aan de B.V. een privéschuld is van de man, voor welke schuld alleen hij aansprakelijk is. Het hof heeft - onder verwijzing naar artikel 5 van de huwelijkse voorwaarden van partijen - ook overwogen dat voor zover de schuld is aangegaan ter dekking van de kosten van de huishouding van partijen, omdat de netto-inkomens en netto-vermogens van partijen ontoereikend zijn geweest om deze kosten te kunnen voldoen, deze tussen partijen dient te worden verrekend. (...)

De rechtbank heeft geoordeeld dat een deel van de rekening-courantschuld ter grootte van € 160.000,- (van de totale rekening-courantschuld per peildatum van € 583.948,77) bij helfte tussen partijen moet worden verrekend.

Hof Arnhem-Leeuwarden 1 juli 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:6475 (2)

(...) Volgens de hoofdregel van artikel 150 Rv dient de man in dat geval feiten en omstandigheden te stellen en, bij voldoende betwisting, te bewijzen waaruit die draagplicht van de vrouw blijkt. (...)

De man stelt dat zijn netto inkomen en vermogen in die periode ontoereikend was om de kosten van de gemeenschappelijke huishouding te kunnen voldoen (tussen partijen staat vast dat de vrouw in die periode geen inkomen en vermogen had) en dat het tekort werd bekostigd door geld te lenen bij de bv. (...)

De vrouw betwist dat het netto inkomen en het netto vermogen van partijen in die periode ontoereikend was om de kosten van de gemeenschappelijke huishouding te kunnen voldoen. Zij wijst erop dat uit de stukken blijkt dat in de jaren 2006 tot en met 2008 hoge dividenduitkeringen door de bv aan de man zijn gedaan en zij stelt dat dit ook in de jaren daarna, gelet op de hoogte van het resultaat, had kunnen worden gedaan. De onderneming was in die jaren gezond en maakte mooie winsten. De vrouw stelt dat uit het enkele feit dat er een rekening-courantverhouding was, nog niet volgt dat de inkomens en vermogens van partijen ontoereikend waren om de kosten van de gemeenschappelijke huishouding te voldoen (...).

Het vorenstaande maakt dat de man zijn stelling dat het netto inkomen en het netto vermogen van partijen ontoereikend was om de kosten van de gemeenschappelijke huishouding te kunnen voldoen, in het licht van de gemotiveerde betwisting door de vrouw, onvoldoende heeft onderbouwd. Dat betekent dat de stelling van de man dat zijn schuld in rekening-courant aan [naam1] B.V. (gedeeltelijk) voor verrekening in aanmerking komt niet kan worden gevolgd.

Hof Den Bosch 5 oktober 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:3011

‘Zoals het hof hiervóór heeft overwogen, behoren de aandelen tot het te verrekenen vermogen. De vrouw heeft recht op de helft van die waarde. Door de rekening-courant schuld in mindering te laten strekken op de waarde van de aandelen, wordt de aanspraak van de vrouw op de helft van de waarde verminderd (terwijl verrekening bij helfte moet geschieden, art. 1:135 BW). Daarvoor bestaat geen grond. De schuld van de man is niet aangegaan ter verwerving van de aandelen (art. 1:136 lid 1 BW). De opnames in rekening-courant betreffen in wezen juist opnames van te verrekenen vermogen (die de man moet terugbetalen aan de bv). Voor zover de man zich beroept op de besteding van de opnames in rekening-courant (zijn beweerde bijdragen aan de kosten van de huishouding, hetgeen de vrouw in hoger beroep heeft betwist) leidt dit niet tot vermindering van de waarde van de aandelen. Voor zover de man stelt dat hij recht heeft op vergoeding door de vrouw vanwege door hem te veel betaalde kosten van de huishouding, maakt hij niet duidelijk wat de grondslag is voor die beweerde aanspraak. Voor zover het art. 2 van de huwelijkse voorwaarden zou zijn, stuit die aanspraak bovendien af op de slotzin van die bepaling, die inhoudt dat ter zake van het, samengevat, te veel betaalde nimmer enige verrekening zal plaats hebben. Voor zowel het mogelijke beroep op art. 2 als een eventueel beroep op art. 1:84 BW geldt bovendien dat bij gebreke aan onderbouwing daarvan dat beroep niet kan slagen. De slotsom is dat de grief op alle onderdelen faalt’.

Rechtbank Amsterdam 23 februari 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:1347

- Partijen gehuwd onder koude uitsluiting met bepaling dat kosten huishouding in onderling overleg worden voldaan;
- Man heeft rc-schuld van afgerond € 350.000,-- en houdt vrouw voor helft draagplichtig.
- Rb: vrouw heeft onvoldoende betwist dat schuld is ontstaan i.v.m. kosten huishouding. Regeling van partijen in huw.vw. ziet alleen op situatie dat er voldoende inkomen is om kosten te voldoen. In deze situatie kijken naar art. 1:84 BW en r&b. Praktische oplossing: vrouw heeft vermogen van € 50.000,-- en moet voor dat deel dragen; man is draagplichtig voor de rest omdat hij in de toekomst meer mogelijkheden heeft om schuld af te lossen.

Vervalbeding, Rechtbank Noord-Holland 16 juni 2021

ECLI:NL:RBNHO:2021:8126 (1)

‘De rechtbank is van oordeel dat het beroep van de man op het vervalbeding slaagt. Partijen zijn in 2013 feitelijk uit elkaar gegaan en de vrouw is per 1 oktober 2014 uitgetreden uit de vof met [bedrijfsnaam]. Verder zijn partijen in de huwelijkse voorwaarden overeengekomen dat geen verrekening plaatsvindt over de periode dat partijen, anders dan in onderling overleg, niet samenwonen. De man heeft onbetwist gesteld dat de verplichting van periodieke verrekening van inkomsten daardoor in 2013 is geëindigd.

Weliswaar kan worden aangenomen dat zij in die tijd geen eigen juridische bijstand had, maar vanaf in ieder geval 2017 had de vrouw die juridische bijstand wel. Het verzoekschrift tot echtscheiding is immers op 5 december 2017 ingediend door de advocaat van de vrouw. De vrouw moet toen redelijkerwijs op de hoogte zijn geraakt (voor zover zij dat al niet was) van de huwelijkse voorwaarden, het daarin opgenomen periodiek verrekenbeding en de vervaltermijn van zes maanden. Desondanks heeft zij pas op 25 augustus 2020 een dagvaarding aan de man laten betekenen waaruit blijkt dat zij aanspraak maakt op verrekening (zijnde de later ingetrokken dagvaarding).

Vervalbeding, rechtbank Noord-Holland 16 juni 2021,
ECLI:NL:RBNHO:2021:8126 (2)

Gelet op het moment dat de periodieke verrekenplicht eindigde (2013), de lange tijd daarna waarbij de vrouw heeft nagelaten aanspraak te maken op verrekening van inkomsten, gelet op de periode vanaf het moment dat zij (in ieder geval) eigen juridische bijstand had (2017) en gelet op het moment van ontbinding van het huwelijk (20 september 2018) en de verstreken periode daarna, mocht de man er op een gegeven moment op vertrouwen dat de vrouw geen beroep meer zou doen op de verrekening. Het beroep van de man op het vervalbeding is daarom niet naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar.'

Vervalbeding, Hof Amsterdam 21 januari 2023, ECLI:NL:GHAMS:2023:211

Vrouw beriep zich in eerste aanleg op vervalbeding en rechtbank wees toe → geen verrekening.

Man in hoger beroep.

Hof: 'Naar het oordeel van het hof heeft de vrouw onvoldoende omstandigheden gesteld. Uit hetgeen partijen tijdens de mondelinge behandeling in eerste aanleg hebben gezegd, komt naar voren dat zij zich allebei kunnen herinneren dat de notaris heeft gezegd dat ze alles goed bij moesten houden. Over het vervalbeding hebben partijen in eerste aanleg niets gezegd. Tijdens de mondelinge behandeling in hoger beroep heeft de man desgevraagd geantwoord dat de notaris niets over het vervalbeding heeft gezegd, terwijl de vrouw zich dat niet meer kan herinneren. Waarom zij alles goed moesten bijhouden, is partijen niet duidelijk geworden. Daarnaast acht het hof van belang dat partijen geen jaarlijkse verrekening hebben uitgevoerd, terwijl dit wel voor de hand zou liggen als zij zich bewust waren van het vervalbeding. Dit geldt zeker voor de vrouw in de jaren dat de onderneming goed draaide, zoals de man onbetwist heeft gesteld'

HR 17 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1922

Bewijsvermoeden

Cassatiemiddel: ‘Het onderdeel betoogt dat het hof (in rov. 11) er kennelijk van uit is gegaan dat de vrouw moet aantonen, althans aannemelijk maken dat de door de man gedreven voorhuwelijkse onderneming is gefinancierd met te verrekenen vermogen. Het hof heeft daarmee miskend dat op grond van art. 1:141 lid 3 BW en art. 1:136 lid 2 BW wordt vermoed dat het bedrijf behoort tot het te verrekenen vermogen en dat het aan de man is om te bewijzen dat het bedrijf niet tot het te verrekenen vermogen behoort, aldus het onderdeel.

HR: ‘De bewijsvermoedens van art. 1:136 lid 2 BW en art. 1:141 lid 3 BW brengen mee dat de tot verrekening gerechtigde echtgenoot in beginsel kan volstaan met stellen en aannemelijk maken dat de andere echtgenoot op de peildatum bepaalde vermogensbestanddelen heeft. Het ligt dan op de weg van de andere echtgenoot om te stellen en zo nodig te bewijzen dat het op de peildatum aanwezige vermogen, of bepaalde bestanddelen daarvan, niet gevormd is uit hetgeen verrekend had moeten worden. Daartoe mag van die echtgenoot worden verwacht dat hij aanvoert hoe de vermogensbestanddelen in kwestie zijn gefinancierd of verkregen en dat hij zo nodig bescheiden overlegt die dit afdoende onderbouwen.’

Rechtspraak over oprichting onderneming en niet-uitgevoerd periodiek verrekenbeding

- HR 14 oktober 2022, ECLI:NL:HR:2022:1431
(zie ook conclusie A-G over eenmanszaak ingebracht in BV)
- Rb Den Haag 15 november 2022, ECLI:RBDHA:2022:12427
- Hof A-L 12 juli 2022

Voldoende weerlegging vermoeden?

Hof Arnhem-Leeuwarden 20 september 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:8071

Hof: 'De schenking is op 18 maart 1998 bijgeschreven op bankrekening 47.26.86.488. Op deze bankrekening werden ook het salaris van de man, zijn vakantiegeld, zijn bonussen, zijn beleggingsopbrengsten en de kinderbijslag bijgeschreven. Van het saldo op deze bankrekening werden verschillende uitgaven voldaan, waaronder de kosten van de huishouding, vakanties en bijzondere uitgaven zoals beleggingen. Het hof kan het standpunt van de man dat sprake is van een aantal afgescheiden geldstromen met ieder een eigen bestedingsdoel, dan ook niet volgen. In een tijdsverloop van vier jaar (vanaf moment van de schenking tot aan het moment van de volstorting van de aandelen) zijn verschillende kosten voldaan en anders dan de man stelt, is niet duidelijk welke kosten uit welke inkomstenbron zijn voldaan. Indien de man de schenking van zijn oma had willen reserveren voor de financiering van een onderneming, had het op zijn weg gelegen om deze schenking op een afzonderlijke bankrekening te zetten. Dat de volstorting van de aandelen volledig uit (het rendement van) de schenking kan zijn voldaan en dat een lager saldo dan de hoogte van het schenkingsbedrag verklaarbaar is, neemt niet weg dat door het tijdsverloop en uit de verschillende geldstromen niet kan worden afgeleid dat de volstorting van de aandelen is voldaan uit de schenking. Het hof sluit daarom aan bij de overweging van de rechtbank dat sprake is van vermenging. De waarde van de aandelen maakt dan ook onderdeel uit van het te verrekenen vermogen.'

Hof Den Bosch 27 januari 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:212

- Pp gehuwd buiten gvg, met pv.
- Eenvoudige gemeenschap van woning.
- Man heeft erfenis ontvangen en vordert vergoeding wegens investeringen in de woning.
- Vrouw stelt: de rekening waarop erfenis is gestort, is ook gevoed met inkomen. Sprake van vermenging.
- Man doet beroep op HR 5 april 2019: vermoeden dat erfenis is besteed aan gemeenschap.

Hof Den Bosch 27 januari 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:212

Hof stelt: Partijen zijn niet gehuwd in de (algehele) gemeenschap van goederen. Partijen hebben huwelijkse voorwaarden. Bovendien was in de zaak van de HR privéged van de vrouw gestort op een 'gemeenschappelijke bankrekening van partijen' waarbij 'naar het onbestreden oordeel van het hof' die gelden door vermenging tot het gemeenschapsvermogen waren gaan behoren, terwijl hier alleen sprake is van een storting van privéged op een rekening op naam van de man (die volgens de man ook uitsluitend met zijn privévermogen is gevoed). Van een vergoedingsrecht als aan de orde in het arrest van de HR is dus geen sprake.

EINDE